

«КРИМСЬКЕ ПИТАННЯ» В КОНТЕКСТІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ КРЕМЛЯ ПРОТИ УКРАЇНИ (1991 – 2023)

«CRIMEA ISSUE» IN THE CONTEXT OF THE KREMLIN'S HYBRID WAR AGAINST UKRAINE (1991 – 2023)

Штокалюк Д.,

магістр історії та психології,
аспірант кафедри всесвітньої історії
та релігієзнавства Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
(Україна, Тернопіль)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1514-1132>

Shtokalyuk D.,

*master of History and Psychology,
PhD student of the Department
of World History and Religious Studies,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
(Ukraine, Ternopil)*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1514-1132>

У статті розкрито загарбницькі прагнення кремля анексувати Крим починаючи з 1991 року й процес окупації Криму рф після лютого-березня 2014 року. Особливу увагу приділено початку процесу деокупації Криму після 9 серпня 2022 року.

Мета дослідження: висвітлити суть «кримського питання» в контексті міждержавних стосунків Києва і москви. **Методологія праці:** застосовано історико-компаративний, хронологічний та загальнонаукові методи, аналіз, синтез, порівняння. **Наукова новизна** полягає в опрацюванні та систематизації наявної бази даних щодо тематики дослідження. **Висновки:** кремль завжди використовував «кримське питання» для загарбання території України. Перша спроба анексувати Крим відбулась у 1992 році, проте Україна відстояла свою територію. Аналогічно у 2003 році під час спроби захопити о. Коса Тузла. Кремль анексував Крим у лютому-березні 2014 року, скориставшись слабкістю України, однак Україна деокупує Крим до кінця 2023 року.

Ключові слова: Революція гідності, рф, «зелені чоловічки», самооборона Криму, анексія, колаборанти, ЗСУ, «бавовна», ВМС ЗСУ, чф рф.

The article reveals the aggressive aspirations of the kremlin to annex Crimea starting in 1991 and the process of occupation of Crimea by the russian federation after february-march 2014. Special attention is paid to the beginning of the process of deoccupation of Crimea after August 9, 2022.

The purpose of the study: to highlight the

*essence of the «Crimean issue» in the context of interstate relations between Kyiv and moscow. **Work methodology:** applied historical-comparative, chronological and general scientific methods, analysis, synthesis, comparison. The scientific novelty consists in processing and systematizing the available database on the subject of the study. **Conclusions:** the kremlin has always used the «Crimean issue» to seize the territory of Ukraine. The first attempt to annex Crimea took place in 1992, but Ukraine defended its territory. Similarly, in 2003, during an attempt to capture Fr. Kosa Tuzla. The kremlin annexed Crimea in february-march 2014, taking advantage of Ukraine's weakness, but Ukraine will de-occupy Crimea by the end of 2023.*

Keywords: *Revolution of Dignity, russian federation, «little green men», self-defense of Crimea, annexation, collaborators, Armed Forces of Ukraine, «cotton», Navy of Armed Forces of Ukraine, Black Sea Fleet of the russian federation .*

Постановка проблеми. Рф, будучи імперією, завжди прагнула розширювати свою територію за рахунок інших держав. Перші спроби анексії Криму були у 1991-1992 роках за «кримським сценарієм», коли московити спробували відібрати і приєднати його до своєї території, але рішучі дії української влади і намір утримати цю територію України військовим, дипломатичним і політичним способами зупинили агресора. Наступна спроба анексувати Крим відбулась у вересні 2004 року, коли окупанти почали зводити земляну дамбу, щоб сполучити о. Коса Тузла з Таманським півостровом, однак жорстка реакція Києва «охолодила запал ворогів».

Окупантам вдалось анексувати Крим лише в 2014 році, скориставшись слабкістю України, спричиненою перебуванням при владі в Києві злочинця В. Януковича й перемогою Революції гідності. Ця окупація розпочалась 20 лютого 2014 року й триває до тепер. Тривала б довше, якщо б не повномасштабний наступ путінської армії на територію України 24 лютого 2022 року, о 03:40. До цього часу українська влада хотіла повернути анексований Крим виключно дипломатичним шляхом, але після нападу рф на Україну може зробити це комбінованим шляхом – поєднанням військової сили і дипломатії. Крим однозначно повернеться до складу України у 2023 році за результатами успішних контрнаступальних дій українського війська.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням окупації Криму займалися низка науковців, зокрема: Верменич Я., Волянчук О., Добровольська Х., Майоров М., Горбулін В., Буравльов Є., Громенко С., Гуліма О., Власюка, Лібанової Е., Ляшенко О., Смолій В., Чумак В.

Мета статті – проаналізувати і виявити важливість Криму як одного з об'єктів гібридної агресії рф проти України й розкрити особливості окупації української території.

Виклад основного матеріалу. Московити завжди славились бажанням захоплювати чужі землі. Особливо їх приваблювала Україна, оскільки вона була і є ще тим «ласим шматком» – багата на ресурси, розумних і працьовитих людей, розташована на перетині торговельно-транспортних шляхів – на межі Азії та Європи. Зрештою, хто володіє Україною, той має доступ практично до всіх країн Європи. Особливо їм подобався Крим, адже, хто його контролює, той контролює усе Чорноморське та Азовське узбережжя. Достатньо розмістити там потужний військовий флот й ракети середнього і дальнього радіусу дії, відтак прострілюється уся берегова лінія Чорного моря й країн Чорноморського басейну. Зрештою, Крим, подібно до України, як складової її частини, є «дуже ласим шматком пирога», з потужною рекреаційною зоною. В кремлі це усе прекрасно знали, тому всілякими способами хотіли приєднати цю територію України до своєї новітньої імперії, яка після перемоги України почне розпадатись на менші самостійні держави. Тоді, коли в них вируватимете громадянська війна, їм точно навряд буде до України і до нашого Криму.

Окупанти заявляли, що Крим «подарували» Україні, але все було зовсім по-іншому. Після 1945 року Крим був дуже розореним, його економіка занепадала. Колоністи з сучасної території РФ тікали звідти, адже сільське господарство було в занедбаному стані, оскільки з московитів значно гірші земледільці, ніж українці. Для колонізації цієї території після депортації кримських татар у 1944 році завозили етнічних московитів, подібно до подій після анексії Криму у 2014 року. Проблеми з сільським господарством і економікою в Кримській області стали явними після візиту генерального секретаря КПРС Микити Хрущова в Крим. Коли він побачив поганий стан речей на цій території, ним особисто було прийнято рішення про передачу Криму до складу УРСР.

Зважаючи на Крим як територію «прикордонну і стратегічно важливу», кремль подбав не лише про його новий символічний код, але й про зміну його адміністративного територіального статусу. 30 червня 1945 р. датований Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про перетворення Кримської АРСР у Кримську область у складі РРФСР»; через рік, 25 червня 1946 р. ця зміна статусу була підтверджена відповідним Законом [17, с. 197].

Прибуле населення в Криму важко пристосовувалось до нової території та умов життя. Особливо це стало зрозуміло, коли Крим відвідав М. Хрущов, який зіткнувся із невдоволенням місцевого населення, яке хотіло тікати через нестерпні умови життя й явно висловлювало негативні емоції, кажучи, що їх обманули. Тоді М. Хрущов зрозумів, що Крим слід передати УРСР, адже він ближчий до матери-

кової України, й Україна могла б підняти цю територію до довоєнних масштабів економічного і політичного розвитку.

25 січня 1954 року президія КПРС вирішила передати Крим до складу України. Остаточну передачу Кримської області було схвалено 19 лютого 1954 року й на законодавчому рівні закріплено ці зміни 17 червня 1954 року: «В зв'язку з передачею Кримської області зі складу РРФСР до складу Української РСР, ліквідацією Ізмаїльської області, перейменуванням Кам'янець-Подільської області та утворенням Черкаської області в складі Української РСР, викласти статтю 18 Конституції Української РСР відповідно до статті 23 Конституції СРСР таким чином: «Стаття 18. Українська Радянська Соціалістична Республіка складається з областей: Вінницької, Волинської, Ворошиловградської, Дніпропетровської, Дрогобицької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Кримської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Ровенської, Сталінської, Станіславської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької і Чернігівської»» [3; 17, с. 195-200; 36, с. 247, 266-272; 37, с. 109-110; 53; 127; 132; 143, с. 214, 218-219; 145, с. 500-503; 178, с. 72-74; 182; 186].

Приурочили в Москві цю подію до ідеологічної причини – «300-тя возз'єднання України і Росії». Твердження кремля, що Крим був «подарунком», навряд має підстави, адже, як раніше зазначалось, з колоністів з сучасної РФ ніякі господарі, вони лише вміють завойовувати територію й проводити етнічні чистки.

Натомість українці є хорошими і працьовитими господарями, в яких любов до праці на землі є вроджена і передається з покоління в покоління. Варто зазначити, що передачі Криму до складу України сприяла географічна близькість і спорідненість економік, про що явно знали і розуміли в кремлі. Зрештою, Кримська область відновлювалась зазвичай за рахунок ресурсів материкової України, її відновлювали переважно українці, яких туди відправляли, щоб ця територія знову стала сильною в економічному аспекті. Для цього треба було вирішити іншу проблему – з водою, тому прийняли рішення про будівництво Північнокримського каналу. 17 жовтня 1963 р. – відкрито Північнокримський канал, який брав свій початок на лівому березі Дніпра й закінчувався в Керчі [37, с. 111; 107; 178, с. 75].

Протягом 1979-1989 років тривала радянська інтервенція в Афганістан. СРСР опинився в міжнародній ізоляції, проти цієї країни було введено санкції, які обвалили і знищили економіку «Імперії зла». Радянський союз тріщав по швах, його розпад був очевидним, особливо вихід зі складу цієї держави України. Розуміючи це, в кремлі напередодні розпаду СРСР вирішили розіграти карту під на-

звою «Кримське питання». До 20 січня 1991 року кремль підбуривав місцеве населення для дестабілізації суспільно-політичної ситуації в Криму, щоб воно вимагало відновлення кримської автономії, адже ще за часів існування СРСР Москва активно заселяла цю територію України своїм населенням. Так сталося, що до цього часу в кримській області відбувся референдум, внаслідок якого ВРУ УРСР 12 лютого 1991 року надала Кримській області статус автономії, таким чином, в складі України було утворено Автономну Республіку Крим – АРК. Для цього створювались спеціальні комісії, які працювали над цим питанням [17, с. 209; 178, с. 77-78, 85].

Цей крок став однією з фатальних помилок української влади, яка згодом призвела до окупації Криму. Ще тоді кремль хотів приєднати Крим в склад своєї держави, включно з силовим сценарієм. Це стало можливим у квітні-липні 1992 року, коли 5 квітня 1992 року спочатку президент України Л. Кравчук підписав указ про підпорядкування Києву ЧФ СРСР, потім президент рф Б. Єльцин. Кремль тоді хотів окупувати Крим, розігравши сценарій «народних республік», – в нашому випадку цей процес отримав назву мешковщина. Моряки ЧФ СРСР почали масово присягати на вірність Україні, це дуже стривожило Москву, й влада хотіла вдатись до силового сценарію, але станом на 1992 рік Україна була ядерною державою, з потужним ВПК, 1 армією в Європі, сильною і могутньою державою у військовому аспекті. Україна тоді показала «ікла і кігті й продемонструвала готовність їх застосувати». Кремль, розуміючи, що потерпить ганебну поразку, «дав задню», однак далі продовжив плести інтриги проти України в Криму.

5 травня 1992 року кримська влада прийняла «Акт про проголошення державної незалежності Республіки Крим» в межах усього Кримського півострова та призначила проведення референдуму. 13 травня цей акт був визнаний Верховною радою України таким, що суперечить Конституції України, і 21 травня його було скасовано і Верховною радою Криму [172].

6 травня 1992 року Крим ухвалив свою конституцію й закон про президента Криму. Склалась унікальна ситуація, коли в складі України була автономія з ознаками держави, коли було два президенти: один в Києві, другий в Криму; осередкова влада мала узгоджувати усі призначення, включно з призначенням силовиків – глав МВС, СБУ та інших з кримською владою. Тоді ці усі процеси «підігривала» Москва, тобто, через прокремлівську влада вона могла впливати на суспільно-політичне життя Криму й всієї України, особливо в безпековому аспекті.

Кримська влада тяжіла до Кремля, аж ніяк не до України, тому вона приймала відповідні рішення, які суперечили Конституції і законам

України, тим самим підриваючи підвалини суверенітету України. Київська влада посилено схаменулась у 1994 році, коли ВРУ прийняла закони, які зобов'язували кримську владу привести у відповідність із Конституцією і законами України нормативно-правові акти АРК. Ця вакханалія в гру з самостійністю закінчилась 17 березня 1995 року, коли ВРУ скасувала усі протизаконні нормативно-правові акти, видані кримським парламентом, включно з конституцією Криму; було скасовано президентську посаду й обмежено право на проведення референдумів на території колишньої кримської області, зазначено, що АРК є територіальною складовою України [3; 17, с. 218-220; 54; 55; 57; 58; 59; 61; 62; 63; 64; 70; 71; 119; 120; 121; 122; 123; 124; 125; 126].

Такий хід політичних подій став можливим через прокремлівський напрямок зовнішньої політики України й безхребетність української влади у відстоюванні національних інтересів, яка заплющувала очі на свавілля кримської влади, коли вона видавала протизаконні акти, підігривала сепаратистські настрої в Криму, коли дозволила залишитись в Криму ворожо-му для України чф рф.

Вважаю, що після деокупації Криму, яка відбудеться у 2023 році, буде скасовано автономний статус Криму й перетворено його з автономії на звичайну область в складі України, адже внутрішньо- і зовнішньополітичні потрясіння, які спіткали Україну протягом 1991 – 2023 років, політично протверезили українців; вони навряд вчинятимуть ті самі політичні помилки. Хоча, окрему автономію хочуть мати кримські татари, але, я вважаю, що українці ситі цим негативним досвідом й відкоригують бажання кримських татар, зберігши гарантовані конституцією і законами України права і свободи, бо, якщо їм піти на поступки, з'явиться інший претендент на Крим – Туреччина, при владі якої знаходиться неоосманіст Раджеп Таїп Ердоган, який «гострить зуби» на Крим, й в цьому випадку може розігратись подібна ситуація, як у 1992 і 2014 роках, коли під приводом захисту прав кримських татар турки можуть анексувати Крим.

Розуміють це в Києві, тому 8 травня 2023 року М. Подоляк заявив, що після деокупації Криму автономний статус Криму скасують й утворять Кримську область, як було до січня 1992 року: «Безумовно, автономія – це небезпечний шлях, шлях у конфліктність на регіональному рівні. Я не думаю, що після всіх «щеплень», які ми зараз отримали, нам потрібно цим шляхом йти» [76; 11; 177].

Маючи досвід спроб загарбати Крим, Київ прагнув на документальному рівні захистись від територіальних претензій Москви й зберегти територіальну цілісність України. Для цього вони уклали низку міждержавних угод: «Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і російською федераці-

єю», який гарантував взаємне визнання кордонів України та рф. Стосунки між державами мали базуватись на повазі і довірі. Практично ті самі пункти були в «Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і російською федерацією». Остаточо питання про російсько-український кордон були врегульовані внаслідок підписання «Договору між Україною і російською федерацією про українсько-російський державний кордон» від 28 січня 2003 року. Черговий спосіб врегулювати питання кордону й суперечності у використанні Азовського моря і Керченської протоки шляхом підписання 24 грудня 2003 року «Договору між Україною та російською федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки». Однак, цитуючи німецького канцлера Отто фон Бісмарка: «Угоди з росією не варті й паперу, на якому написані», тому ці дії навряд стали на перешкоді для подальших територіальних зазіхань зі сторони Кремля. Перший і другий з представлених договорів був денонсований 6 грудня 2018 року, третій – діючий, четвертий – денонсований 24 лютого 2023 року [44; 45; 46; 47; 48; 49; 50; 60].

Наступна спроба анексувати Крим відбулась 29 вересня 2003 й тривала до 23 жовтня цього року. Ця територія увійшла в склад України разом з передачею Криму під владу Києва. Тоді розпочалось будівництво земляної дамби, яка мала з'єднати о. Коса Тузла з Таманським півостровом. На цей острів почали прибувати військові ЗСУ, щоб відстояти свої державні кордони. Навіть тоді ще президент України Л. Кучма, дізнавшись про цю кризу, скасував візит в країні Латинської Америки й повернувся в Україну й перебував на цій території України. На іншому березі знаходились військові рф, котрі сліdkували за поточною ситуацією. Україна, окрім військового сценарію, застосовувала дипломатію. 6 жовтня до Москви відбув міністр закордонних справ України Костянтин Грищенко для урегулювання міждержавного конфлікту. 23 жовтня 2003 р. за 102 метри від державного кордону України припинилось будівництво земляної дамби. Причина цієї зупинки полягала в рішучості України відстоювати свої кордони – «Україна показала свої зуби і кігті й була готова їх застосувати». 2 грудня на Тузлі відкрилася нова українська прикордонна застава. Після цієї спроби анексії Криму між Україною і рф було підписано раніше згаданий «Договір між Україною та російською федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки».

Про причини будівництва цієї дамби говорив А. Іларіонов: «Конфлікт з приводу приналежності острова Тузла в Керченській протоці став пробною війною з боку Росії». В кремлі спеціально її будували, й це підтверджують слова українофоба Д. Рогозіна, сказані у

жовтні 2003 року: «Це косичка, дійсно, коса, стрічка піску, [...] яка йде далеко в море, ось і все. Просто зараз вона відновлюється, її з'єднання з Таманським півостровом. Робота йде, піднімається її рівень над рівнем моря, це абсолютно законного роду вид робіт» [16; 19; 27; 32, с. 71-81; 72; 131].

В Кремлі після фіаско з Косою Тузлою зрозуміли, що бажане, саме Крим, можна отримати лише після послаблення України із середини, таким чином, щоб влада сама цьому посприяла, тому підтримали свого намісника і злочинця В. Януковича на президентських виборах 2010 року. 17 січня 2010 року він переміг на президентських виборах, тим самим до влади в Україні прийшла «п'ята колона», одна зі складових гібридної війни кремля проти України. Ворожим елементам це вдалось через зневіру в «помаранчевій владі».

Після обрання на пост президента України В. Янукович почав проводити явно прокремлівську політику й встановив в Україні авторитарний режим поліцейської держави, коли ЗСУ та інші силові структури, покликані захищати суверенітет і територіальну цілісність України, систематично і планомірно знищувались шляхом скорочення фінансування та іншими способами. Щоб допомогти закріпитись кремлю в Криму цей злочинець пішов на акт державної зради. Строк оренди і перебування чф рф в Криму спливав у 2017 році, після чого ворожі військові формування мали покинути територію України, але 21 квітня 2010 року в м. Харкові тоді ще президенти України і рф – В. Янукович і Д. Медведєв підписали міждержавну угоду, яку згодом назвали Харківські угоди – «Угода між Україною та російською федерацією з питань перебування Чорноморського флоту російської федерації на території України», яка передбачала перебування чф рф на території України до 2042 року, тобто, строк перебування ворожих військ на території України продовжувався на 25 років, взамін на знижку на газ в розмірі 100 американських доларів.

27 квітня 2010 року ВРУ та держдума рф ратифікувала цю угоду. В кремлі ратифікація пройшла тихо, але в Україні ратифікація цієї ганебної угоди пройшла з труднощами – українська опозиція намагалась зрвати ратифікацію, але її все рівно ратифікували, бо у ВРУ тоді як і зараз перебували представники «п'ятої колони» у вигляді партії регіонів і комуністів. Саме вони, маючи пряме фінансування з кремля, вели Україну до проблем. Участь в підготовці до підписання брали представники біло-блакитної команди, зокрема Р. Демченко, котрий після перемоги на президентських виборах В. Зеленського зайняв посаду заступника секретаря РНБО. Після повалення злочинного режиму В. Януковича 22 лютого 2014 року й початку окупації Криму держдума денонсувала угоди, які передбачали

перебування на території Криму чф рф – про параметри розподілу Чорноморського флоту від 28 травня 1997 року; про статус і умови перебування Чорноморського флоту від 28 травня 1997 року; про взаєморозрахунки, пов'язані з розподілом Чорноморського флоту і його перебуванням на території України від 28 травня 1997 року, а також угоди між Росією і Україною про перебування Чорноморського флоту на території України від 21 квітня 2010 року.

В пояснювальній записці йшлося: «Унаслідок підписання 18 березня 2014 договору між рф і Республікою Крим про прийняття в рф Республіки Крим і утворення в складі рф нових суб'єктів предмет російсько-українських угод втрачено, зважаючи на фактичне припинення правовідносин оренди рф об'єктів її Чорноморського флоту на території України». Між тим, ініціаторами цієї дії були тоді президент рф і воєнний злочинець В. Путін, котрий 28 березня подав у Держдуму пропозицію про припинення дії цих угод. Перед тим прем'єр-міністр рф Д. Медведев 21 березня 2014 року заявив, що харківські угоди слід денонсувати й вимагав в Україні компенсацію в розмірі \$11 млрд за «втрачену вигоду». 24 березня 2014 р. в. о. президента України О. Турчинов підписав указ про виведення українських військ з Криму і Севастополя.

Стосовно України – Київ виявив бажання денонсувати ці угоди лише 2 квітня 2023 року, на другому році повномасштабного вторгнення рф в Україну, хоча перед тим профільні правоохоронні органи України відкривали кримінальні провадження проти фігурантів підписання харківських угод. Москва, денонсувавши раніше згадані угоди, тільки собі нашкодила, адже вона таким чином втратила юридичні підстави перебування чф рф на території України, й після деокупації українського Криму ЗСУ флот рф буде змушений покинути територію України або його переможці передадуть Україні. Хоча окупанти, передчуваючи, що ЗСУ, маючи далекобійні ракети і дрони-камікадзе, його знищать, 18 червня 2023 року почали виводити свій флот з Криму, але про процес деокупації Криму розповім згодом [4; 31; 32; 435, с. 105, 108 – 113, 120 – 125, 133; 34, с. 35-41; 35, с. 198; 40; 41; 66; 56; 68; 77; 78; 165; 166; 167; 168; 170; 185].

Росія, точніше, історично коректніше називати цю державу Московія, та її влада завжди була підступною і східною. В кремлі сидять підлі боягузи, котрі бояться розпочати війну із сильною країною у всіх аспектах, тому вибирають слабких жертв, щоб на їхньому фоні здаватись сильними і могутніми; вони завжди діяли підступно, «наносючи удар у спину» в кризові моменти.

Так і сталось у 2014 році. Московити прекрасно розуміли, що сильну і могутню Україну в усіх аспектах навряд візьмуть так легко, тому послабили її із середини шляхом анти-

українських дій біло-блакитної влади на чолі з В. Януковичем. Його та пособників окупантів вигнали з України після перемоги Революції гідності, внаслідок чого 22 лютого 2014 року він В. Янукович утік, залишивши Україну ослабленою у всіх аспектах – економічному, політичному, зрештою – військовому.

Кремль вдало скористався цієї слабкістю України, оскільки вважав Крим як і решту України своєю «исконно русскою територією». В їхніх головах міцно засілась імперська ідеологія й «надумана величність і могутність»; вони по натурі імперці і шовіністи, вважають Україною частиною своєї «тюрми народів».

Важливо зауважити, що безпосередніми причинами анексії Криму стали внутрішньо- і зовнішньополітичні прорахунки української влади, котра навряд бачила в образі Кремля ворога, навпаки – підтримувала хороші стосунки з ними, практично браталась з ними. Ментальна свідомість московитів за століття навряд змінилась, вони дивились на Україну і українців зверхньо, і це явно було видно у лютому 2014 року, коли вони нахабно ввели туди свої війська, свій чф рф, присутність котрого на території Криму як складової України є одним з найбільших стратегічних політичних прорахунків.

Також посприяло анексії Криму запліскування очей на наростання прокремлівських і сепаратистських настроїв у Криму, котрих до цього часу Москва годувала своєю пропагандою, тим самим готуючи підґрунтя для майбутньої окупації української території. ЧФ рф нарощував свою силу і міць в Криму, розуміючи, що при зміні влади в Україні харківські угоди будуть переглянуті й скасовані проукраїнською владою. Прокремлівська влада на чолі з В. Януковичем цілком очевидно знала про ці загарбницькі плани кремля, тому свідомо послаблювала Україну із середини. Таким чином, кремль скористався тим, що Україна була виснажена і слабка після перемоги Революції гідності й деструктивних антиукраїнських дій запроданців й захопив нашу територію.

Раніше повідомлялось, що московський народ, як і влада, є дуже підлими і підступними; вони навряд нападуть на сильнішого, бо розуміють, що дуже сильно постраждають, тому шукають слабших жертв, щоб за рахунок домінування над ними самоствердитись. В психології ця психологічна вада за А. Адлером називається комплексом неповноцінності. Ця негативна психологічна якість властива усім представникам рф, адже, діючи підступно, вони компенсують свою невпевненість і ментальну деструктивність за рахунок утисків і приниження інших народів.

2014 рік ознаменувався поваленням злочинного і прокремлівського режиму В. Януковича. Він своєю руйнівною внутрішньою і зовнішньою політикою дуже сильно послабив Україну. Розуміючи, що українці перемо-

жуть і виженуть злочинця разом з його владою, кремль розпочав анексію Криму 20 лютого 2014 року, коли в Києві ще знаходилась продажна українська влада й вона знала про плани кремля щодо окупації Криму. 22 лютого 2014 року українці перемогли в Революції гідності. В. Янукович разом з біло-блакитною командою ганебно втекли з України.

Намір анексувати Крим в кремлі виношували, починаючи з часів розпаду СРСР, але це бажання посилилось після 2008 року, коли стосунки з Києвом загострились. Ще плюс до цього світ заплющив очі на військову агресію проти Сакартвело у 2008 році, тим самим розв'язавши руки Кремлю, адже «не покаране зло в рази гірше». Раніше згадані харківські угоди передбачали в планах рф окупацію українського Криму як однієї складових цього плану.

Москва постійно вміло маскувала свої агресивні наміри щодо сусідів, особливо стосовно України. В нашому випадку загарбницькі плани вони маскували під зимовою олімпіадою 7–23 лютого 2014 р. Окупанти поступово накопичували свої сили в Криму, посилюючи раніше згаданий чф рф, збільшуючи кількість військових і ОВТ (озброєння і військової техніки) на території Криму й Краснодарського краю.

В той час увага українців, зрештою, і світу була прикута до протистояння на майдані Незалежності, коли посилились сутички з силовиками 18 – 20 лютого 2014 року. Цим вдало скористались в кремлі, коли на український Крим окупанти почали стягувати військові сили для загарбання української території – ГРУ, кораблі чф рф з десантом та іншими військовими без розпізнавальних знаків. Їх згодом назвали «зеленими чоловічками». 22 лютого 2014 року в Києві змінилась влада; обов'язки президента України було покладено на голову ВРУ О. Турчинова. 23 лютого 2014 року окупанти захопили Севастополь, котрий вони називають «город русской славы», але насправді ганьби, бо там вони зазнавали ганебних поразок. Проте компенсаційний механізм їхньої психіки навряд дозволяв це збагнути. На Криму почали формуватися загони самооборони зі прихильників «русского мира» та перевдягнутих силовиків рф. З'явилися на нашій території підрозділи Кубанського козацького війська.

Сприяли окупації маргінальні складові Криму. Там діяли прокремлівські партії, особливо «Русского единства», очолювані кримінальним авторитетом С. Аксьоновим – так званим прем'єр-міністром Криму. 26 лютого біля парламенту Криму відбулись зіткнення між прихильниками «русского мира» й противниками. Останні склались з українців, кримських татар і проукраїнськи налаштованих людей. Кримські татари активно підтримували українських військових – приносили

їм їжу і воду, морально підтримували. Однак силова складова окупантів переважила. 27 лютого 2014 року уряд Криму відправлено у відставку й оголошено про вихід зі складу України, проголошено незалежність та бажання провести референдум про приєднання Криму до рф за сценарієм 1990-х років.

З 28 лютого розпочалось блокування військових частин і ВМС ЗСУ на території Криму. Загарбники для блокування і захоплення ВМС ЗСУ в Севастополі і бухті Донузлав застосовували тактику союзників Османської імперії під час Кримської війни, коли для блокування флоту росії затоплювали один корабель, котрий перекривав вихід для інших суден. Наші військові кораблі вони захоплювали й використовували за призначенням. Частина з них вийшла з Криму й була розміщена в Одесі. Блокували військові частини ЗСУ, дислоковані в Криму. Захоплювали вони їх, прикриваючись цивільним населенням, особливо жінками з дітьми, розуміючи, що військові ЗСУ навряд відкриють вогонь по них.

1 березня С. Аксьонов підпорядкував собі усіх силовиків Криму. Цього ж дня психопат В. Путін запросив дозвіл в держдуми на застосування армії рф за межами своєї території. Він його отримав. Наявні сили загарбників посилювались за рахунок новоприбулих. 4 березня 2014 року під час прес-конференції В. Путін заявив, що блокування об'єктів ЗСУ здійснювалось місцевими силами самооборони, навряд окупантами. 5 березня 2014 р. міністр оборони рф С. Шойгу категорично спростовував присутність російських військових у Криму.

7 березня 2014 року окупанти повністю захопили усі управлінські і силові структури в Криму й контролювали в'їзди і виїзди з анексованого Криму. 16 березня 2014 року в Криму окупанти провели т. зв. референдум за приєднання до рф. 18 березня В. Путін, С. Аксьонов, В. Константинов підписали договір про входження Криму в склад рф. 20 – 21 березня договір про Крим ратифікували держдума й рада федерації відповідно. Жодна цивілізована країна світу не визнала цей псевдореферендум й наклали санкції на усіх причетних до окупації Криму, які діють дотепер. Влада України тоді зайняла «страусину позицію», світ тихо проковтнув анексію українського Криму, хоча вони ввели санкції. Вони (країни-гаранти), згідно Будапештського меморандуму, були зобов'язані вступись за Україну й відстояти територіальну цілісність України, але як і рф, так і США і Велика Британія ним знехтували.

15 листопада 2016 року Гаазький суд прирівняв окупацію Криму до війни, визнавши, що анексія Криму розпочалась 20 лютого 2014 року. Окупувавши Крим, рф розпочала процес його колонізації шляхом зміни етнічного складу населення Криму за рахунок переселенців з території держави-окупанта. Станом на 2023

рік Москва переселила туди до 1 млн. осіб. Загарбавши Крим, окупанти присвоїли усю українську власність – рухоме і нерухоме майно, корисні копалини, почали розбудовувати свою інфраструктуру, посилюючи процес мілітаризації Криму. Проте загарбники зіткнулись з низкою проблем: дефіцитом води – після анексії Криму Київ перекинув Кримський канал, який живив водою цю територію; перебої з електрикою, яку вирішили згодом. Тому вода стала однією з причин повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року, коли РФ, дібравшись до початку Кримського каналу, пустила воду в Крим й тим самим тимчасово вирішила водну проблему на українському Криму. Між тим, анексувавши українську територію, в Москві забули народну мудрість: «За чужим поженешся, своє втрапиш». Китай давно прагне повернути свої землі, підступно загарбані московитами у XIX столітті шляхом підписання кабальних договорів, коли Китай був ослаблений. Пекін 100% поверне своє, вдало скориставшись політичною тупістю і захланністю Кремля до нових територій [5; 14; 17, с. 231; 21; 25, с. 85; 23; 24; 28; 29; 30; 31, с. 326-330; 73; 74; 92; 93; 103; 104; 105; 130; 137; 146; 152; 172; 173; 181; 187].

24 лютого 2022 року о 03:40 окупанти розпочали повномасштабне вторгнення в Україну. Наступали вони також з півдня України – анексованого Криму.

Тоді окупанти захопили велику кількість території, включно з півднем України. Окупували нашу територію доволі швидко, адже станом на 24 лютого 2022 року Чонгар був розмінований й за декілька годин вони були в Херсоні. Після окупації півдня України загарбники почали наводити на тимчасово окупованій території України свої порядки й зайнялися відвертим грабунком нашої землі. Вони вирішили водну проблему шляхом підриву дамби, яка стримувала потік води в Північно-кримський канал, оскільки з початком анексії Криму Україна припинила подачу води на цю територію. Загарбники таким чином вирішили водну проблему, яка турбувала їх починаючи з 2014 року й заодно створили хороші умови для мешканців Криму.

Окупанти за рахунок продукції українських аграріїв вирішили продовольчу проблему – усю сільськогосподарську продукцію, вирощену українськими підприємцями, почали задешево скупляти або просто забирати у аграріїв задарма. Вони масово вивозили українське зерно закордон, там його реалізовували, видаючи його за своє. Ця уся продукція опинялась на ринках анексованого Криму, де продавалась дешево. Д. Медведєв погрожував Україні великими проблемами через спроби повернути собі анексований Крим, але українська влада навряд хотіла поступитись територією задля миру з РФ, бо розуміла, що це тимчасове перемир'я, після якого ворог захопить

усю Україну й піде далі завойовувати нові землі, хоча в них найбільша територія серед усіх країн.

Кримчанам так жилося добре, адже вони відчували себе в безпеці, однак 9 серпня 2022 року до них завітала «бавовна». Цього дня в Саках, на території військового аеродрому РФ у Новофедорівці відбулись вибухи, внаслідок яких було знищено ворожу бойову авіацію, й постраждала навколишня територія – горіли автомобілі на парковках, а у навколишніх будівлях вибило шибки. Для окупантів ці події стали шоком, котрий зруйнував попередній звичний спосіб життя, адже вони думали, що війна далеко, але тоді вона завітала до них. В Кремлі проковтнули ці події, заявивши, що цей вибух був спричинений порушенням техніки безпеки персоналом аеродрому.

Світ побачив немічність і слабкість РФ, для Кремля це стало публічним приниженням на міжнародній арені. Тоді вони навряд звинуватили Україну в цих діях, бо це означало б військову слабкість, тим більше тоді Київ навряд мав далекобійні ракети, які могли досягати території окупованого українського Криму. Між тим, ці удари «благословили» у Вашингтоні, назвавши воєнні об'єкти окупантів в Криму «легітимними цілями»: «Я не оцінюватиму наперед, де українці вирішать воювати або яке рішення приймуть щодо Криму в короткостроковій, середньостроковій чи довгостроковій перспективах, але ми визнаємо Крим – це Україна», – зауважила заступниця держсекретаря.

Ці події в черговий раз розвінчали кремлівський міф про «другу армію світу» й розхвалене окупантами сильну і потужну ППО. Для колоністів з РФ це стало потужним психологічним ударом й ознакою того, що Україна «передала їм потужний привіт». Відразу в анексованому Криму виникла паніка серед місцевого населення і колоністів. Особливо значу, що в цей час тривав курортний сезон, коли там відпочивали місцеве населення й мешканці країни-терористки. Особливо зреагували на це управлінці в окупаційній адміністрації – працівники ФСБ, судді, мери та інші, розуміючи, що вони самі та їхні родичі можуть стати жертвами цих потужних вибухів. Вони одні із перших почали евакуювати свої сім'ї і родини з анексованого Криму на територію РФ.

Колоністи після цих та інших вибухів на військових об'єктах на Криму поспішно тікали з українського півострова через Кримський міст, перед в'їздом на який утворились затори й через сухопутний коридор, вузловою точкою якого є місто Мелітополь. Панічні настрої населення Криму спричинили обвал цін на нерухомість. Між тим, як раніше повідомлялось, після анексії Криму розпочався процес колонізації захопленої української території. Для новоприбулих осіб почали зводити нові

житлові комплекси й окремі будинки. Особливо цей процес посилюється для військових країни-агресорки – моряків ЧФ РФ, кількість котрих після анексії Криму збільшилась. Туди переїздили цілими родинами, тим самим колонізуючи український Крим. Вони розуміючи, що це українська територія й Київ вимагатиме її повернення під свою владу, намагались продати нерухомість за заниженими цінами, особливо керівники з управлінської, судової і силової ланок.

Потужні вибухи на військових об'єктах в Криму порушили спокійне життя. Це мало негативні наслідки для туристичної сфери. Потенційні туристи, боячись вибухових несподіванок від Києва, почали утримуватись від поїздок на український Крим, розуміючи, що там навряд безпечно, зрештою, що будь-якої миті ЗСУ можуть підірвати Керченський міст, таким чином, відрізавши Крим від материка. Внаслідок цього туристичний бізнес окупантів почав терпіти колосальні збитки, адже одиниці зважувались їхати в окупований Крим. Відтак раніше залюднені пляжі стали практично пустими, навіть знижки в готелях навряд давали належний результат. Цей факт визнали навіть в окупаційній адміністрації Криму [2; 9; 10; 12; 13; 18; 33; 38; 42; 43; 51; 65; 69; 73; 80; 88; 89; 95; 97; 102; 106; 128; 115; 116; 110; 117; 147; 129; 134; 135; 136; 138; 139; 140; 142; 148; 159; 149; 150; 153; 155; 156; 162; 169; 174; 175; 183].

Окрім того, окупанти несуть великі втрати від ЗСУ, тому в Криму збільшуються цвинтарі «учасників СВО». Зрештою, окупаційна влада як і раніше спалює їх тіла в мобільних крематоріях, тим самим уникаючи обіцяних виплат родичам загиблих й «ховає кінці у воду» [7; 8; 11; 52; 158].

Деокупація Криму 100% відбудеться до кінця 2023 року, ця українська територія повернеться під владу Києва. В аспекті деокупації українського Криму слід виділити декілька положень: перше – переселенці з РФ й можливі проблеми з ними; друге – колаборанти з управлінської ланки в анексованому Криму та їхнє покарання.

Раніше повідомлялось, що після 2014 року окупанти почали заселяти анексований Крим мешканцями РФ, таким чином його колонізуючи, створюючи там військові і цивільні поселення. Цей підхід ще описував Макіавелі Н. у своєму політичному трактаті «Державець», стверджуючи, що захоплену територію слід колонізувати, щоб там остаточно закріпитись [79, с. 422-423].

«Бавовна» справила належний ефект на переселенців. Частина з них почала масово покидати анексований Крим через Кримський міст і сухопутним коридором, тому з цієї причини ЗСУ вчинили по-джентельменськи й навряд би наносили повторні удари по Керченському мосту, тим самим підштовхуючи цих

переселенців і любителів «руського мира» добровільно покидати українську територію. Цими діями вони спрощують собі процес деокупації Криму, адже після відновлення суверенітету над Кримом постане проблема з цими особами, котрі поселились там після 2014 року. Згідно міжнародного права вони будуть зобов'язані покинути територію України до трьох місяців або ж осередкова влада буде змушена депортувати їх з території України в РФ.

Переважає більшість з цих переселенців дуже сподобалось життя в Криму, дуже, адже тут тепліший клімат, прекрасна зона для відпочинку, зручніші умови для життя, ніж в самій РФ. Дехто з них буде відмовлятися від виїзду за межі України, забажає залишитись там. Тоді їм прийдеться отримувати право на проживання на території України згідно чинного законодавства, тобто спочатку виїхати за межі України, лише потім у законний спосіб поселятися на території України. Відразу зазначає українська влада, отримавши низку «політичних щеплень» і «набивши багато гуль», буде їм відмовляти, щоб мати суспільно-політичну стабільність і безпеку в середині держави.

Окремо слід підкреслити, що правочини, здійснені від березня 2014 року й до деокупації Криму, – вони будуть визнані недійсними, адже були здійснені в період окупації української території, тобто усі операції з купівлею-продажем рухомого і нерухомого майна навряд матимуть юридичну силу, адже вони не були підтверджені українською місцевою і осередковою владою. Відтак, окупанти і переселенці втратять усі права на власність в Криму, тобто на території України. Вони зазнали втрат і збитків, переселяючись на окуповану територію України й зводячи і купуючи там будинки та інше рухоме майно. Усе це перейде у власність держави України.

Стосовно колаборантів з управлінської ланки окупованого Криму – їх очікує покарання за державну зраду й співпрацю з ворогом. Вони будуть люстровані й притягнуті до кримінальної відповідальності за антиукраїнські дії починаючи з 2014 року. Санкція статті 111 ККУ навряд має строки давності, тому в будь-якому випадку вони будуть притягнуті до кримінальної відповідальності згідно чинного законодавства України. Розуміючи це, вони шукають шляхи для відступу й подальшого безпечного життя для себе і своїх сімей. Однак їм це навряд вдасться – українське правосуддя або каральні органи, подібні до ізраїльського Моссаду, дістануть їх усюди, де б вони не знаходились і не переховувались.

Після деокупації Криму зміниться підхід до формування кадрового питання на цій території України. Після 9 років окупації там можуть залишитись прихильники «руського мира», які будуть маскуватись і приховувати свої справжні політичні вподобання. Доручати

ім управлінську діяльність в АРК дуже проти-показано, адже вони є представниками «п'ятої колони»; відповідним спеціальним службам України прийдеться довго і ретельно їх виявляти й притягувати до кримінальної відповідальності. Їх всіх навряд виявлять, оскільки, будучи завербованими ворожими спецслужбами, прихильники «руського мира» навряд про це відкрито заявлятимуть, боячись покарання за такі дії. Тому осередкова влада залучатиме туди представників управлінського і силового апаратів з інших областей, бо довіра до місцевого населення навряд буде, щоб попередити кримські сценарії 1990-х й 2014 років.

Окупанти розуміли, що Керченський міст буде знищено під час наступу ЗСУ й буде перерізано сухопутний коридор, захоплений 24 лютого 2022 року, тому готуються до блокади Криму – запасаються продуктами харчування, водою та іншим запасами, щоб витримати блокаду Криму українською стороною. Навіть маргінал С. Аксьонов готується до приходу української влади в Крим, як наслідок створив свою приватну військову компанію, щоб протистояти ЗСУ, але це черговий спосіб відмивання коштів окупаційною владою. Аналогічне видає копання окопів з метою захисту і протидії контрнаступу ЗСУ в анексований Крим. Військове командування України має план деокупації Криму, який буде втілено в життя, але це лякає деякі країни Заходу, оскільки активні наступальні дії ЗСУ можуть спровокувати конфлікт із заходом, включно з ядерним ударом, тому з цієї причини можуть відмовляти Київ від силового варіанту деокупації Криму [15; 39; 81; 83; 91; 96; 100; 101; 106; 110; 112; 114; 118; 133; 138; 140; 141; 142; 147; 157; 179, с. 530 – 531].

Після анексії Криму в окупантів виникли проблеми з логістикою. Сухопутний коридор до Криму вони отримали лише після 24 лютого 2022 року. Спочатку для транспортного з'єднання застосовували баржі, але в кремлі вирішили звести міст, який би вирішив ці проблеми. Також цей міст мав вирішити іншу проблему – швидко перекидання ворожих військ у випадку війни. Так і трапилось перед і під час ворожого вторгнення.

Будівництвом моста займалась компанія друга психопата В. Путіна – «Мостінвест» А. Ротенберга. Строк будівництва моста становив 3,5 роки, й витрати на його спорудження склали 280 млрд. рублів. Міст складався з двох частин: автомобільної і залізничної. 15 травня 2018 року відбулось урочисте відкриття автомобільної частини мосту. Залізничну частину мосту запустили у 2019 році. Загальна вартість становила 4 млрд. дол. США. Такі великі витрати на будівництво спричинені корупцією у владі. На спорудження подібного моста Веррацано в США витрачено 2,4 млрд. дол. США. Окупанти використовували міст за призначенням, але 8 жовтня 2022 року українські

спецслужби використали вантажівку й підірвали автомобільну його частину. Це був «публічний ляпас» Кремлю, який пишався цим мостом. Згодом відновили одну його смугу, і після цього його охороняють надійніше. Проте, коли Україна захоче підірвати цей самобуд окупантів, він 100% буде знищений в рамках контрнаступу ЗСУ [1; 6; 82; 84; 85; 86; 87; 90; 118; 144; 155; 160; 161; 180].

6 червня 2023 року окупанти підірвали Каховську ГЕС. Вони цим кроком хотіли зупинити потужний контрнаступ ЗСУ, який має на меті повну деокупацію українських земель, включаючи анексований Крим. Загарбники це прекрасно розуміють, тому, підірвавши Каховську ГЕС, вони хотіли стримати наших військових, щоб сповільнити рух ЗСУ. Однак, вони «вистрілили самі собі в ногу», «стали самострілами», оскільки, підірвавши цю ГЕС, спричинили техногенну катастрофу, завдали шкоди флорі і фауні України – здійснили екоцид, завдали збитків звичайним українцям, які там проживали, навряд сповільнивши наступ ЗСУ, котрі передбачали цей деструктивний крок окупантів. Зрештою, на лівому березі Дніпра були позиції окупантів. Їх навряд хтось попередив про це, тому їх зміло потужним потоком води.

Вони хотіли будь-яким способом зупинити контрнаступ, але ЗСУ попри це 100% увійдуть на тимчасово окуповані території, включно з Кримом. Здійснивши підриг Каховської ГЕС, окупанти втратили можливість постачати воду в тимчасово окупований Крим, адже ця територія України є маловодною й повністю залежить від постачання води в Крим з Північно-кримського каналу.

Цього ж дня в Криму почались проблеми з постачанням води військовим і цивільним, її стало менше, й далі буде відчуватись дефіцит води на побутовому рівні. Вчинили вони так, бо розуміють, що їм прийдеться повертати Крим Україні, тому, керуючись принципом «сам не гам і другому не дам», таким чином шкодять нам, але вони за все заплатять.

Підірвавши каховську ГЕС, окупанти затопили цілі поселення й місця утримання тварин – хліви, стайні, тваринні парки. Внаслідок потопу води люди і тварини почали гинути і розкладатись. Цей увесь процес відбувався у воді й наслідком стала епідемія холери, яка сильно зачепила окупантів, тому серед них почались масові спалахи захворювання на холеру. Їх почали евакуювати з передової в тил, щоб лікувати. На лівобережжі Херсонщини після спалаху холери окупанти почали вакцинувати колаборантів.

В угоду капітуляції Кремля буде включено пункти виводу російських військ з території України й виплату репарацій Україні, які будуть платити і наступні покоління. Платитимуть вони подібно до німців – десятиліттями, мінімум 2-3 покоління. Стосовно відновлен-

ня Каховської ГЕС, – для її відбудови треба 1 млрд. доларів США й 5 років, оскільки вона навряд підлягає відновленню, бо її зруйновано вибухом із середини, вибухівкою, яку заклали окупанти [20; 22; 26; 67; 75; 94; 98; 99; 108; 109; 150; 151; 154; 163; 164; 171; 176; 184].

Однак її навряд будуть відновлювати, адже вибух звільнив величезну територію від води, яка поховала під собою землі, включно з місцем історичної пам'ятки – там раніше розташовувались загони Запорізької Січі. Під час створення Каховського водосховища радянська влада навмисно затопила ці землі, щоб досягнути двох цілей: створити водяну споруду, яка мала забезпечити водою прилеглі території і Крим й позбавити історичної пам'яті українців, тим самим поневоливши їх, більше підпорядкувавши їх собі.

Отже, кримське питання було і є одним з ключових в інформаційно-військовій агресії кремля проти України, оскільки Крим як і вся територія України є ласим шматком для окупантів, який вони хотіли контролювати.

Задовго до розпаду СРСР вони прекрасно розуміли, що Україна стане самостійною державою, до того ж сильною і могутньою, тому хотіли втримати її у сфері своїх зовнішньополітичних інтересів. Для цього вони використовували низку способів, включно з дестабілізацією суспільно-політичної ситуації в Україні через активне застосування «кримського питання».

Першою спробою такого сценарію було надання автономного статусу Криму у 1991 році, коли кремль отримав можливість впливати на ситуацію в Україні через діяльність на колаборантів в Криму. Ситуація дійшла до того, що в Криму, маючи автономний статус, схотіли вести свою самостійну внутрішню і зовнішню політику, мати свого президента й уряд, зрештою, усі складові держави. Ці дії підігрівались з Кремля й отримали назву мешковщина. Однак, осередкова влада взяла під свій контроль усю ситуацію в Криму й привела в норму згідно чинного законодавства України в АРК. Навіть кремль за допомогою силового сценарію не зміг відколоти Крим від України й приєднати до рф, але станом на той час Україна мала найбоздатніше військо в Європі й була ядерною державою. Ці чинники та рішучі дії Києва охолодили ворожий запал.

Проте, кремль навряд хотів відступати від своїх загарбницьких намірів, тому спровокував кризу навколо о. Коса Тузла, але Україна тоді «показала ікла і кігті й була готова застосувати їх», і, як наслідок, тимчасово амбіції кремля вгамувались. Однак, прихід до влади злочинця В. Януковича та його посіпак і підписання харківських угод спростили процес анексії Криму. Це відкрило нові можливості для окупантів, котрі скористались складною суспільно-політичною ситуацією в Україні, коли українці боролись проти злочинного ре-

жиму Януковича й були ослаблені у всіх аспектах: політичному – змінилась політична верхівка Україна, яка здала Крим; силовому – зрадники при владі свідомо підривали оборонну здатність України; економічному – біло-блакитна команда пограбувала Україну, відповідно, у лютому-березні 2014 р. анексували Крим. Вони розпочали процес колонізації Криму.

Свої корективи в деокупацію Криму вніс повномасштабний наступ рф на територію України 24 лютого 2022 року, коли після 9 серпня цього року на Криму розпочався сезон «бавовни», який засвідчив початок процесу деокупації АРК й повернення її під владу Києва. Крим повернеться в склад України силовим або дипломатичним шляхом або ж поєднанням цих способів до кінця поточного року.

Список використаних джерел

1. Аксьонов заявив про відновлення руху автомобілів Кримським мостом URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/aksonov-zayaviv-pro-vidnovlennya-ruhu-avtomobiliv-krimskim-mostom/amp.htm> (дата звернення: 31.03.2023).
2. «Бавовна» в Севастополі: нафтобазу в Козачій бухті видно навіть з космосу URL: https://24tv.ua/bavovna-sevastopoli-naftobazu-kozachiy-buhti-navitvidno-kosmosu_n2303690?fbclid=IwAR3tCiaft9_b_tR2VYQATuJbYdrbQ0P7t_jodxfE3s1w2u1n5QtTVBRR4IV4 (дата звернення: 29.04.2023).
3. Блог. Окупація Криму почалася не в 2014 році, це потрібно враховувати при деокупації URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/okupatsiyakrimu-pochalasya-ne-v-2014-rotsi-tse-potribnovrahovuvati-pri-deokupatsii.htm> (дата звернення: 02.04.2023).
4. Бомба сповільненої дії: як Чорноморський флот став передвісником війни Росії з Україною URL: https://24tv.ua/shho-chekaye-chornomorskiy-flot-rosiyi-yak-vin-stav-peredvisnikom_n2330228#2 (дата звернення: 18.06.2023).
5. Будапештського меморандуму до Мінських угод URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30281182.html> (дата звернення: 06.04.2023).
6. В анексованому Криму відкрили міст через Керченську протоку URL: <https://web.archive.org/web/20180517223212/https://www.pravda.com.ua/news/2018/05/15/7180351/> (дата звернення: 31.03.2023).
7. В окупованому Криму вже поховали понад 190 військових рф URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2001132-u-krimu-vzhe-pokhovali-ponad-190-viyskovikh-rf> (дата звернення: 01.04.2023).
8. В окупованому Криму з'явилося кладовище підбитої російської техніки (фото, відео) URL: <https://glavcom.ua/country/incidents/v-okupovanomu-krimu-zyavilosya-kladovishche-pidbitoji-rosiyskojitehniki-foto-video-859725.html> (дата звернення: 01.04.2023).
9. В окупованому Криму наростає паніка в родинах загарбників, російська ППО не може спра-

- витися навіть з БПЛА, – журналіст URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/v-okupovanomu-krimu-narostae-panika-u-rodinah-zagarbnikiv-rosijska-ppone-mozhe-spravitisya-navit-z-bpla-zhurnalist.htm> (дата звернення: 31.08.2022).
10. В окупованому Криму наростає паніка у сім'ях загарбників URL: <https://poradnytsya.info/uncategorized/v-okupovanomu-krymu-narostaye-panika-u-sim-yah-zagarbnikiv/> (дата звернення: 08.08.2022).
11. В окупованому Криму передбачено 30 тисяч місць на кладовищах для мобілізованих – правозахисниця URL: <https://hromadske.radio/news/2023/02/05/v-okupovanomu-krymu-peredbacheno-30-tysiach-mists-na-kladovyshchakh-dlia-mobilizovanykh-pravozakhysnytsia> (дата звернення: 01.04.2023).
12. В окупованому Криму після вибухів на аеродромі запанікували «еліти»: відправляють родини до РФ – ЗМІ URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/v-okupovanomu-krimu-pislya-vibuhiv-na-aerodromi-zapanikuvali-eliti-vidpravlyayut-rodini-do-rf-zmi.htm> (дата звернення: 10.08.2022).
13. В тимчасово захопленому Севастополі продовжується «бавовна»: що відомо URL: https://tsn.ua/ato/v-timchasovo-zahoplenomu-sevastopoli-prodovzhuyetsya-bavovna-scho-vidomo-2322550.html?fbclid=IwAR0r8EcV3Mb7AyDm2qeq7NHSlx7bcjRgv_YkMx3GuhLcKdM1JCzZ1nMAwUE (дата звернення: 06.05.2023).
14. В Україні оновили дані щодо переселенців із Криму URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/08/20/povyna-suspilstvo/ukrayini-onovyly-dani-shhodopereselenciv-krymu> (дата звернення: 29.03.2023).
15. В уряді придумали, хто керуватиме Кримом після деокупації URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/10/7388846/> (дата звернення: 14.02.2023).
16. В. Путін: Крим не є спірною територією. URL: https://www.rbc.ua/ukr/news/v_putin_krym_ne_yavlyaetsya_spornoy_teritoriey_300820080 (дата звернення: 29.03.2023).
17. Верменич Я. В. Феномен пограниччя: Крим і Донбас в долі України / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України, Відділ історичної регіоналістики. К.: Інститут історії України, 2018. 369 с.
18. Вибухів в Криму викликали серйозну паніку серед росіян на півострові – КримSOS URL: <https://www.unian.ua/war/vibuhi-v-krimu-viklikali-seryoznu-paniku-sered-rosiyan-na-pivostrovi-krimsos-novinitorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11935893.html> (дата звернення: 10.08.2022).
19. Від Тузли до анексії. Чому Росії вдалося захопити Крим у 2014-му? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/chomu-rosiji-vdalosia-zahopyty-krym/31106434.html> (дата звернення: 19.02.2023).
20. Відновленню не підлягає: Каховська ГЕС повністю зруйнована підривом зсередини URL: https://24tv.ua/vidnovlennyu-ne-pidlyagaye-kahovska-ges-povnistyu-zruynovana_n2328772 (дата звернення: 06.06.2023).
21. Війна за воду для Криму. Росія готується до наступу? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/viyna-voda-krym/30655408.html> (дата звернення: 06.06.2020).
22. Військові передбачили можливість підриву військами РФ Каховської ГЕС, це не має зашкодити наступу ЗСУ – Наєв URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nayev-nastup-velyka-voda/32447211.html?fbclid=IwAR2FkxvhWVvVluFzrsyI50OaarEdgiuTHxILtYseBA2DpuueJSu9DDy-PIg> (дата звернення: 06.06.2023).
23. Владимир Путин внёс обращение в Совет Федерации URL: <http://www.kremlin.ru/events/president/news/20353> (дата звернення: 25.10.2018).
24. Владимир Путин: Мы не могли оставить жителей Крыма в беде. Это было бы предательство URL: <https://www.crimea.kp.ru/daily/26207/3093029/> (дата звернення: 28.11.2018).
25. Волянюк О., Добровольська Х., Майоров М. Крим за завісою. Путівник зоною окупації. Київ, 2019. 162 с.
26. Вранці – пік розливу, а до кінця тижня Каховське водосховище перестане існувати – «Укргідроенерго» URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/06/6/700881/> (дата звернення: 06.06.2023).
27. Все починалося з Тузли: коли російські ЗМІ почали «воювати» проти України URL: <https://armyinform.com.ua/2022/05/26/vse-pochynalosyaz-tuzly-koly-rosijski-zmi-pochaly-voyuvaty-proty-ukrayiny/> (дата звернення: 30.03.2023).
28. Гаазький суд прирівняв окупацію Криму Росією до міжнародного збройного конфлікту URL: <https://www.ukrmilitary.com/2016/11/gaaga.html> (дата звернення: 29.03.2023).
29. Гаазький трибунал прирівняв анексію Криму до міжнародного збройного конфлікту URL: http://dt.ua/POLITICS/gaazkiy-tribunal-pririvnyav-aneksiyu-krimu-do-mizhnarodnogo-zbroynogo-konfliktu-224582_.html (дата звернення: 30.03.2017).
30. Гаазький трибунал прирівняв окупацію Криму до міжнародного збройного конфлікту URL: <https://novynarnia.com/2016/11/15/gaazkiy-tribunal-pririvnyav-okupatsiyu-krimu-do-mizhnarodnogo-zbroynogo-konfliktu/> (дата звернення: 29.03.2023).
31. Гай-Нижник П. П. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізняк, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. К.: «МП Леся», 2016. 586 с.
32. Гай-Нижник П. П. Російська агресія проти України: правда і вигадки, причини і наслідки / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. К.: «МП Леся», 2018. 435 с.
33. Гауляйтер Севастополя заплутався у кількості «українських» БПЛА, які вдарили по нафтобазі URL: <https://www.unian.ua/russianworld/udar-pognaftobazi-v-sevastopoli-gaulyayter-razvozhayev-zaplutavsya-v-ukrajinskih-bpla-12238158.html> (дата звернення: 29.04.2023).

34. Горбулін В. П. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Властоюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. К. : НІСД, 2015. 474 с.
35. Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2017. 496 с.
36. Громенко С. В. Наш Крим: неросійські історії українського півострова: зб. ст. / упоряд. та вступ С. В. Громенко. Київ: К.І.С., 2016. 315 с.
37. Гулима О.П. До питання про передачу Криму Українській Радянській Соціалістичній Республіці. Гілея: науковий вісник. Київ. 2017. Вип. 127. С. 109–113.
38. Данілов відповів Медведєву: Повернення Криму буде проведено без спроб, одразу URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/28/7355151/> (дата звернення: 28.06.2022).
39. Данілов назвав 12 кроків для деокупації Криму URL: https://24tv.ua/deokupatsiya-krimu-danilov-nazvav-12-punktiv-zi-zviltrennya-pivostrova_n2286466 (дата звернення: 02.04.2022).
40. Держдума денонсувала угоди з Україною про ЧФ РФ URL: https://lb.ua/news/2014/03/31/261412_gosduma_denonsirovala_soglasheniya.html (дата звернення: 01.04.2023).
41. Держдума РФ денонсувала угоду про базування ЧФ РФ в Україні URL: <https://www.unian.ua/politics/902450-derjduma-rf-denonsuvava-ugodu-pro-bazuvannya-chf-rf-v-ukrajini.html> (дата звернення: 29.03.2023).
42. Дмитро Кулеба, міністр закордонних справ Не буде такого моменту в історії, коли нам буде «не до Криму» URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3542380-dmitro-kuleba-ministr-zakordonnih-sprav.html> (дата звернення: 03.08.2022).
43. Дмитро Кулеба: Перемогою для України буде визволення Криму і Донбасу URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/18/7139647/> (дата звернення: 19.05.2022).
44. Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон від 28.01.2003 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_157#Text (дата звернення: 30.03.2023).
45. Договір між Україною і Російською Федерацією про українсько-російський державний кордон від 28.01.2003 URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/234213__234278 (дата звернення: 06.04.2023).
46. Договір між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки від 24.12.2003 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_205 (дата звернення: 30.03.2023).
47. Договір про дружбу України з РФ втратив чинність URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/04/1/7210930/> (дата звернення: 29.03.2023).
48. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 14.01.98 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006 (дата звернення: 30.03.2023).
49. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31.04.1997 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006#Text (дата звернення: 29.03.2023).
50. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 14.01.98 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006 (дата звернення: 06.04.2023).
51. Експерти пояснили, чому Кремль не звинуватить Україну в ударах по Крим URL: <https://www.unian.ua/war/eksperti-poyasnili-chomu-kremlne-zvinuvatit-ukrajinu-v-udarah-po-krimu-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11935752.html?1033957715&fbclid=IwAR0dx6gYf6cuALDAms6Bk7PWLMGYFNXSeXw1Gs1Z2nSvvZFCG2kbYjviadw> (дата звернення: 10.08.2022).
52. За минулу добу ЗСУ знищили ще 630 російських окупантів та систему ППО URL: https://lb.ua/society/2023/04/01/550680_minulu_dobu_zsu_znishchili_shche_630.html (дата звернення: 01.04.2023).
53. Закон про внесення змін та доповнень в статтю 18 конституції (основного закону) Української РСР URL: [https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%A0_%D0%B2%D1%96%D0%B4_17.06.1954_%C2%AB%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD_%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%8C_%D0%B2_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8E_18_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_\(%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%83\)_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%A0%D0%A1%D0%A0%C2%BB](https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%A0_%D0%B2%D1%96%D0%B4_17.06.1954_%C2%AB%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD_%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%8C_%D0%B2_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8E_18_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_(%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%83)_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%A0%D0%A1%D0%A0%C2%BB) (дата звернення: 29.03.2023).
54. Закон Республіки Крим «О Президенте Республіки Крим» URL: <http://sevkrimrus.narod.ru/ZAKON/preziden.htm> (дата звернення: 30.03.2023).
55. Закон республіки Крим №428-І от 14 октября 1993 года «О Президенте Республіки Крим» URL: <http://sevkrimrus.narod.ru/ZAKON/preziden.htm> (дата звернення: 30.03.2023).
56. Закон України №2153-VI від 27 квітня 2010 року «Про ратифікацію Угоди між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2153-vi#Text> (дата звернення: 29.03.2023).
57. Закон України №2299-XII від 29 квітня 1992 року «Про статус автономної Республіки Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2300-12#Text> (дата звернення: 30.03.2023).
58. Закон України №2299-XII від 29 квітня 1992 року «Про статус автономної Республіки Крим» URL: <https://www.interfax.ru/russia/362043> (дата звернення: 30.03.2023).
59. Закон України №2523-XII від 30 червня 1992

- року Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про статус автономної Республіки Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-12#Text> (дата звернення: 30.03.2023).
60. Закон України №2948-IX від 24 лютого 2023 року Про припинення дії Договору між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2948-20#Text> (дата звернення: 30.03.2023).
61. Закон Української радянської соціалістичної республіки №712-XII від 12 лютого 1991 року «Про відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/712-12#Text> (дата звернення: 30.03.2023).
62. Закон Української радянської соціалістичної республіки №713-XII від 12 лютого 1991 року «Про відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/713-12#Text> (дата звернення: 30.03.2023).
63. Закону України №92/95-ВР від 17 березня 1995 року «Про скасування Конституції і деяких законів Автономної Республіки Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/95-%D0%92%D0%A0> (дата звернення: 30.03.2023).
64. Закону України №95/95-ВР від 17 березня 1995 року «Про Автономну Республіку Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2023).
65. Замість Криму – Кисловодськ і Дагестан: в Росії суттєво змінилися популярні місця для відпочинку на травневі URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/zamist-krimu-kislovodsk-i-dagestan-v-rosii-suttevo-zminilis-populyarni-mistsya-dlya-vidpochinku-na-travnevi.htm> (дата звернення: 30.04.2023).
66. Заступник секретаря РНБО Демченко у 2010 році лобював «харківські угоди», – «Схеми» URL: https://lb.ua/society/2021/11/05/497896_zastupnik_sekretarya_rnbo_demchenko.html (дата звернення: 01.04.2023).
67. Зброя масового знищення та воєнний злочин»: світ шокований підривом Каховської ГЕС URL: https://24tv.ua/pidriv-kahovskoyi-ges-yak-reaguyev-svit_n2328811 (дата звернення: 06.06.2023).
68. Злочинне скорочення ЗСУ стало причиною втраги Криму – ДБР URL: <https://www.ukrmilitary.com/2020/09/crimea.html> (дата звернення: 02.10.2022).
69. Із Криму виїхали «прем'єр» Аксьонов і спікер «парламенту» Костянтинов: про повернення не йдеться URL: https://24tv.ua/vnochi-krimu-viyihali-premyer-aksonov-ochilnik-derzhdumi-pivostorova_n2132997 (дата звернення: 17.08.2022).
70. Історія повзучої анексії Криму: 1992-2003 роки URL: <https://cpd.gov.ua/articles/istoriya-povzuchoyi-aneksiyi-krymu-1992-2003-roky/> (дата звернення: 29.03.2022).
71. Конституція республіки Крим URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/km920078?ed=1992_09_25 (дата звернення: 30.03.2023).
72. Конфлікт на острові Тузла URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0929N/> (дата звернення: 06.04.2023).
73. Крадена вода. Як окупанти почали постачати воду з Дніпра в Крим, і чому її надходить мало URL: <https://texty.org.ua/articles/107417/kradena-voda-yak-okupanty-pochaly-postachaty-vodu-z-dnipra-v-krym-i-chomu-yiyi-nadhodyt-malo/> (дата звернення: 29.03.2023).
74. Крим ваш – Сибір наш? Як Путін передавав територію Китаю URL: <https://glavcom.ua/world/world-politics/krim-vash-sibir-nash-jak-putin-zdavav-teritoriju-kitaju-909873.html> (дата звернення: 29.03.2023).
75. Крим залишився без води на «найближчі три, п'ять, десять років»: Данілов про знищення Каховської ГЕС URL: <https://tsn.ua/ukrayina/krim-zalishivsya-bez-vodi-na-nayblizhchi-tri-p-yat-desyat-rokiv-danilov-pro-znischennya-kahovskoyi-ges-2345104.html?fbclid=IwAR0HGosZiWQLXO4zZBjdFYpRumdsxUizAkk92e7tYXXOjoFRtAtNs73r1J0> (дата звернення: 06.06.2023).
76. Кримськотатарська автономія має бути закріплена в Конституції України – Чубаров URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3053349-krimskotatarska-avtonomia-mae-buti-zakriplena-v-konstitucii-ukraini-cubarov.html> (дата звернення: 09.05.2023).
77. КСУ перевірить конституційність скандальних «Харківських угод» URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/03/31/7395935/> (дата звернення: 01.04.2023).
78. Лобісти «Харківських угод» у владі Зеленського (розслідування) URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/skhemy-lobisty-kharkivskih-uhody-zelenskyu/31545974.html> (дата звернення: 01.04.2023).
79. Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки; Державець / Пер. з іт. А. Перепаді; Худож.-ілюстратор І. І. Яхін; Худож.-оформлювачі Б. П. Бублик, В. А. Мурликін. Харків: Фоліо, 2007. 511 с.
80. Медведєв заявив, що будь-яку спробу «посягнути» на Крим РФ розцінить як оголошення війни URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/28/7355109/> (дата звернення: 28.06.2022).
81. Медведєв розповів, якими будуть «акти відплати» РФ за спробу України повернути Крим URL: <https://espresso.tv/medvedev-rozpoviv-yakimi-budut-akti-vidplati-rf-za-sprobu-ukraini-povernuti-krim> (дата звернення: 29.04.2023).
82. Мільйони для Ротенберга: скільки Росія заплатить за залізницю до Криму в 2022 році URL: <https://ua.krymr.com/a/krym-kerchenskyi-mist-poizd-arkadiy-rotenberh/31674635.html> (дата звернення: 02.05.2023).
83. Може призвести до непоправного: на Заході застерігають Україну не звільняти Крим URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2023-05-06/5790115-mozhe-prizvesti-do-nepopravnogo-na-zakhodi-zasterigayut-ukrainu-ne-zvilnyati-krim> (дата звернення: 06.05.2023).

84.Мост в Крым, скорее всего, построят через косу Тузла URL: https://web.archive.org/web/20150722045400/http://m.ria.ru/crimea_today/20140605/1010792003.html (дата звернення: 31.03.2023).

85.На Росії дозволили другу Путіна заробити 17 млрд рублів на залізниці до Керченського мосту URL: <https://krym.depo.ua/ukr/krym/na-rosiyi-oficiynodozvolili-drugu-putina-zarobiti-17-mlrd-rub-na-zaliznici-do-kerchenskogo-mostu-20170413555032> (дата звернення: 31.03.2023).

86.На Кримському мосту трапилася «бавовна», пошкоджено дорожнє полотно: валить чорний дим. Фото і відео URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/na-krimskomu-mostu-trapilasya-bavovna-valit-chornij-dim-foto-i-video.htm> (дата звернення: 08.10.2022).

87.На опорах Кримського мосту з'явилися тріщини (фото) URL: <https://tsn.ua/ato/na-oporah-krimskogo-mostu-z-yavilisyia-trischini-foto-2341183.html?fbclid=IwAR3QeFiMmDdblcqXQO2XcftAUy6BCvX3-ICE3EuVVUgRP3KHKZ1aoPz4g7Y> (дата звернення: 01.06.2023).

88.На півночі Криму прогрімилі вибухи, у Джанкої валить дим URL: <https://espresso.tv/na-pivnochikrimu-progrimili-vibukhi-u-dzhankoi-valit-dim> (дата звернення: 06.05.2023).

89.На ринках у Криму торгують овочами та фруктами з Херсонщини URL: <https://suspilne.media/243146-na-rinkah-u-krimu-torguut-ovocamita-fruktami-z-hersonsini/> (дата звернення: 29.03.2023).

90.«Надовго?»: у росії заявили про повне відновлення залізничних колій на Кримському мості URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2023-05-05/5790005-nadovgo-u-rosii-zayavili-pro-povnevidnovlennya-zaliznichnikh-kolii-na-krimskomu-mosti> (дата звернення: 06.05.2023).

91.«Найгірше Аксьонову, його будуть силою повертати до Криму»: Шейтельман розповів, що чекає на зрадників України. Відео URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/najgirshe-aksenovu-jogo-budut-siloyu-povertati-do-krimu-shejtelman-rozpoviv-scho-chekae-na-zradnikiv-ukraini-video.htm?_gl=1*1pludx7*_ga*NDczNjQ0NTQ4LjE2MjE0NDQwMjA.*_ga_JBX3X27G7H*MTY2MTg3MzI3OS4xMzcXlJEUjEUMTY2MTg5NDQ5OS42MC4wLjA.&_ga=2.146149812.161275445.1661143731-473644548.1621444020&fbclid=IwAR3rr58bUTHu3p_qIHdzj-vRXquW_iZ0hJfzYe0yKqf5D9bUxRzgpMUXu-A (дата звернення: 31.08.2022).

92.Населення Криму за час окупації збільшилося на мільйон шляхом міграції з РФ – експерт URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3275065-naselenna-krimu-za-cas-okupacii-zbilisilosa-namiljon-slahom-migracii-z-rf-ekspert.html> (дата звернення: 29.03.2023).

93.Незаконна анексія Росією Криму та міста Севастополь: ЄС подовжив санкції ще на рік URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C-%D1%94%D1%81-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D0%B2-%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97-%D1%89%D0%B5-%D0%BD%D0%B0_uk?s=232 (дата звернення: 31.03.2023).

94.Ніхто не встиг врятуватися»: воїн ЗСУ розповів, як після підриву Каховської ГЕС вода зміла позиції росіян на лівому березі URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/nihto-ne-vstig-vryatuvatisiya-voin-zsu-rozpoviv-yak-pislya-pidrivu-kahovskoi-ges-voda-zmila-pozitsii-rosiyan-na-livomu-berezi.htm?_gl=1*1liwwir*_ga*MTI2MDk2MzAxNS4xNjg2MTAzNzMx*_ga_JBX3X27G7H*MTY4NjEwMzc4xLjEUMTY4NjEwNjg4MS42MC4wLjA&fbclid=IwAR2E_K97P_rvTsOobH-rxk38pt3FYTVrixeaUc_p_f5M_tvIsgemTAXKV6g (дата звернення: 06.06.2023).

95.Нуланд: Військові бази РФ у Криму – легітимні цілі для ЗСУ URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3671182-stati-ne-proti-udariv-zsu-povijskovih-obektah-v-okupovanomu-krimu-nuland.html> (дата звернення: 17.02.2023).

96.Обороняти Крим: Аксьонов збирає найманців у ПВК для захисту від контрнаступу ЗСУ URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/mestnyiy/2023-05-22/5792242-oboronyati-krim-aksonov-zbrae-naymantsiv-u-pvkdlya-zakhistu-vid-kontrnastupu-zsu> (дата звернення: 22.05.2023).

97.Окупанти визнали, що курортного сезону в Криму не буде – Ташева URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/17/7402649/> (дата звернення: 18.05.2023).

98.Окупанти Криму заговорили про ризики для півострова через підриу Каховської ГЕС URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/06/6/7405576/> (дата звернення: 06.06.2023).

99.Окупанти підірвали Каховську ГЕС, – ОК «Південь» URL: https://24tv.ua/okupanti-pidirvali-kahovsku-ges_n2328708 (дата звернення: 06.06.2023).

100.Окупанти починають забирати Чорноморський флот РФ з Криму: що це означає URL: https://tsn.ua/ukrayina/okupanti-rochinayut-zabirati-chornomorskiy-flot-z-krimu-scho-ce-oznachaye-2352235.html?fbclid=IwAR3FABtMaUojj9Mt_UhjUxbCPt3hBFZUr7zo1GXkciXfxHCri14gIrl8ucg (дата звернення: 18.06.2023).

101.Окупанти проводять рейди на залізничних станціях та автовокзалах Криму – Генштаб URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/15/7402333/> (дата звернення: 18.05.2023).

102.Окупаційна адміністрація визнала, що курортного сезону у Криму не буде, – Ташева URL: <https://>

espreso.tv/okupatsiyina-administratsiya-viznala-shcho-kurortnogo-sezonu-u-krimu-ne-bude (дата звернення: 18.05.2023).

103. Окупація й анексія Криму URL: <https://esu.com.ua/article-74519> (дата звернення: 29.03.2022).

104. Окупація Криму. Як це було URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2023/02/23/162420/> (дата звернення: 30.03.2023).

105. Окупація та анексія Криму Росією URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30451636.html> (дата звернення: 19.02.2023).

106. Паніки немає? Окупанти влаштували затори, втікаючи з Криму після «бавовни», забрався навіть урядовий літак URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/paniki-nemaie-okupanti-vlashtuvali-zatorivtikayuchi-z-krimu-pislya-bavovni-zabravsvya-navituryadovij-litak.htm?_gl=1*dux0zv*_ga*MTA3MzQ2MDM4MS4xNjc3OTEwNDE0*_ga_JBX3X27G7H*MTY4Mjg2OTIwNC4yMTkuMS4xNjgyODY5MjYyLjJuMC4w (дата звернення: 29.04.2023).

107. Північно-Кримський канал. Історія будівництва URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2014/05/13/142692/> (дата звернення: 30.03.2017).

108. Підрив Каховської ГЕС – в окупованому Криму почалися проблеми з водопостачанням URL: https://news.lviv-company.in.ua/pidriv-каховско%д1%97-ges-v-okupovanomu-krimu-pochalisy-problemi-z-vodopostachanniam.html?fbclid=IwAR2BBmqxRsh4Y3TozKi_IeYCy8_2s9IyQIhiLECoуaPP9PdX01LeODT7G0 (дата звернення: 06.06.2023).

109. Підрив Каховської ГЕС: які наслідки будуть для Криму URL: https://24tv.ua/каховська-ges-naslidki-pidrivu-shho-bude-vodoyu-krimu_n2328764?fbclid=IwAR07GLkomGKpSesH6AASwp_AuivCnmzYGiAcWfyAYP_ff3HNDoWzIFrN6fU (дата звернення: 06.06.2023).

110. Після вибухів у Севастополі з Криму до Москви вилетів урядовий літак РФ URL: <https://tsn.ua/ukrayina/pislya-vibuhiv-u-sevastopoli-z-krimu-domoskvi-viletiv-uryadoviy-litak-rf-2318026.html> (дата звернення: 29.04.2023).

111. Після визволення Криму в нього, найімовірніше, заберуть автономний статус, – ОП URL: https://24tv.ua/krimu-mozhut-zabrati-avtonomiyu-pislya-deokupatsiyi-podolyak_n2309495?fbclid=IwAR2J482xQKlcjJ-UYdW2h_VOgHq2HqZoP9E4yq_9Nr4tLH7EVWnaW56Ade0 (дата звернення: 09.05.2023).

112. Після деокупації Криму «переселенці» із РФ повинні будуть залишити півострів, – Ташева URL: <https://novynarnia.com/2022/07/18/pislya-deokupacziyi-krymu-pereselenczi-iz-rf-povynni-budut-zalyshyty-pivostriv-tasheva/> (дата звернення: 19.02.2023).

113. Після деокупації Криму російські «переселенці» повинні будуть залишити півострів – Ташева URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3531616-pisla-deokupacii-krimu-rosijski-pereselenci-povinni-budut-zalisiti-pivostriv-taseva.html> (дата звернення: 29.03.2023).

114. Після деокупації Криму Україні знадобиться 50 тисяч нових кадрів URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/13/7389150/> (дата звернення: 14.02.2023).

115. Після пожежі на нафтобазі у Севастополі містом ширяться «панічні чутки» – штаб URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/04/30/7400032/> (дата звернення: 30.04.2023).

116. Після пожежі на нафтобазі у Севастополі містом ширяться «панічні чутки» – штаб URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/04/30/novyna/bezpeka/pislya-vybuchu-naftobazi-sevastopoli-mistom-shyryatsya-panichni-chutky-henshtab> (дата звернення: 30.04.2023).

117. Поблизу Козачої бухти у Криму чули вибухи: окупанти заговорили про збиті ракети URL: https://24tv.ua/poblizu-kozachoyi-buhti-krimu-chulivibuhi-okupanti-zagovorili_n2308385 (дата звернення: 06.05.2023).

118. Поки міст стоїть: у Криму після вибухів утворився багатокілометровий затор, відео URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/society/accidents/2022-08-09/poka-most-stoit-v-kryimu-posle-vzryivov-obrazovalas-mnogokilometrovaya-probka-video/276387> (дата звернення: 10.08.2021).

119. Постанова Верховної Ради України №29/94-ВР від 2 червня 1994 року «Про виконання Постанови Верховної Ради України від 24 лютого 1994 року «Про статус автономної Республіки Крим відповідно до діючої Конституції та законодавства України» та Постанови Верховної Ради України від 20 травня 1994 року «Про зупинення дії Закону Республіки Крим «Про відновлення конституційних основ державності Республіки Крим»» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/29/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2023).

120. Постанова Верховної Ради України №15/94-ВР від 20 травня 1994 року Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про статус автономної Республіки Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4006-12#Text> (дата звернення: 30.03.2023).

121. Постанова Верховної Ради України №180/94-ВР від 22 вересня 1994 року Про політико-правову ситуацію в Автономній Республіці Крим URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/161729__161729 (дата звернення: 30.03.2023).

122. Постанова Верховної Ради України №2399-ХІІ від 3 червня 1992 року Про Заяву Верховної Ради України стосовно рішень Верховної Ради Росії з питання про Крим URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2399-12#Text> (дата звернення: 30.03.2023).

123. Постанова Верховної Ради України №250/94-ВР від 17 листопада 1994 року Про виконання Постанови Верховної Ради України «Про політико-правову ситуацію в Автономній Республіці Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2023).

124. Постанова Верховної Ради України №29/94-ВР від 2 червня 1994 року «Про виконання Постанови Верховної Ради України від 24 лютого

1994 року «Про статус автономної Республіки Крим відповідно до діючої Конституції та законодавства України» та Постанови Верховної Ради України від 20 травня 1994 року «Про зупинення дії Закону Республіки Крим «Про відновлення конституційних основ державності Республіки Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/29/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2023).

125.Постанова Верховної Ради України №4006-ХІІ від 24 лютого 1994 року «Про статус Автономної Республіки Крим відповідно до діючої Конституції та законодавства України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4006-12#Text> (дата звернення: 30.03.2023).

126.Постанова Верховної Ради України №91/95-ВР від 17 березня 1995 року Про виконання постанов Верховної Ради України «Про зупинення дії Закону Республіки Крим «Про відновлення конституційних основ державності Республіки Крим», «Про політико-правову ситуацію в Автономній Республіці Крим» та «Про виконання Постанови Верховної Ради України «Про політико-правову ситуацію в Автономній Республіці Крим» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/91/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.03.2023).

127.Постанова Президії ВР РРФСР засідання президії Верховної Ради РРФСР від 5 лютого 1954 року URL: https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%97_%D0%92%D0%B5%D1%80%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B8_%D0%A0%D0%A0%D0%A4%D0%A1%D0%A0_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D1%87%D1%83_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83_%D0%B4%D0%BE_%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%A0_%D0%B2%D1%96%D0%B4_5_%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BE%D0%B3%D0%BE_1954_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83 (дата звернення: 29.03.2023).

128.Потужні вибухи на авіабазі РФ у Криму: стало відомо, скільки знищено літаків у Новофедорівці URL: <https://www.unian.ua/war/vibuhi-v-sakah-stalovidomo-skilki-znishcheno-vorozhiv-litakiv-novinivtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11935887.html> (дата звернення: 10.08.2022).

129.Приховують великі втрати: у Криму окупанти цілодобово спалюють трупи URL: <https://tsn.ua/ato/prihovuyut-veliki-vtrati-u-krimu-okupanticylodobovo-spalyuyut-trupi-2265460.html?fbclid=IwAR1zlpjkD503dNBDIJ7uy4HbesVcYhW3UsyHwwiSWu4SOci-Nt153Sk8HbY> (дата звернення: 15.02.2023).

130.Проблеми з електрикою в Криму будуть ще 4-5 років, – Гончар URL: https://ukr.lb.ua/news/2016/05/26/336109_problemi_z_elektrikoju_krimu_budut.html (дата звернення: 14.03.2017).

131.Пробна війна. 15 років тому Росія спробувала

захопити український острів Тузла URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/probna-vijna-15-rokiv-tomu-rosija-sprobuvala-zakhopiti-ukrajinskij-ostriv-tuzla-2496372.html> (дата звернення: 30.03.2023).

132.Протокол №49 засідання президії центрального комітету КПРС від 25 січня 1954 року URL: https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB_%E2%84%96_49_%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%97_%D0%A6%D0%9A_%D0%9A%D0%9F%D0%A0%D0%A1_%D0%B2%D1%96%D0%B4_25_%D1%81%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%8F_1954_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83 (дата звернення: 29.03.2023).

133.Путін приїхав до Криму – росЗМІ URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/03/18/7394049/> (дата звернення: 29.03.2023).

134.Рік війни: що відбувалось 24 лютого на Херсонщині й чому область російські окупанти захопили так швидко URL: <https://suspilne.media/362646-rik-vijni-so-vidbuvalos-24-lutogo-na-hersonsini-j-comu-oblast-rosijski-okupanti-zahopili-tak-svidko/> (дата звернення: 29.03.2023).

135.Розглядатимуться як напад на Росію»: посол РФ у США пригрозив наслідками «благословення» ударів по Криму URL: <https://espresso.tv/rozhlyadatimutsya-yak-napad-na-rosiyu-posol-rf-ussha-prigroziv-naslidkami-blagoslovennya-udariv-pokrimu> (дата звернення: 22.05.2023).

136.Російська армія окупувала частину Херсонської області – ХОДА URL: <https://www.dw.com/uk/rosiiska-armiia-okupuvala-chastynu-khersonskoi-oblasti-ukrainy-khoda/a-60903338> (дата звернення: 29.03.2023).

137.Російські війська посилили блокування українських військових у Криму URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25287143.html> (дата звернення: 30.03.2023).

138.Російські окупанти планують запустити пороми з Криму для вивезення людей і техніки, – Чубаров URL: <https://espresso.tv/rosiyski-okupanti-planuyut-zapustiti-poromi-z-krimu-dlya-vivezennya-lyudey-i-tehniki-chubarov> (дата звернення: 30.04.2023).

139.Російські окупанти шукають шляхи для втечі з анексованого Криму – Гуменюк URL: https://tsn.ua/ukrayina/rosiyski-okupanti-shukayut-shlyahi-dlya-vtechi-z-aneksovanogo-krimu-gumenyuk-2332954.html?fbclid=IwAR3kBWG8qmbtvi5b8XLLqK1OVMYJRmUjEKXSJp6_9vyIqtbAww_GXE1UKg (дата звернення: 20.05.2023).

140.Російські офіцери вигадали «схему» із втечею з Криму: Гуменюк розповіла про настрої на півострові URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/rosijski-ofitseri-vigadali-shemu-iz-vtecheyu-z-krimu-gumenyuk-rozpovila-pro-nastroi-na-pivostrovi.htm> (дата звернення: 01.05.2023).

141.Росіян з Криму видворять кожного індивідуально, а не колективно – Ташева URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/4/7400654/> (дата

звернення: 06.05.2023).

142. Росіяни позбуваються нерухомості в Криму. Як українцям повернути собі житло після деокупації? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/7/694693/> (дата звернення: 17.02.2023).

143. Сергічук В. Український Крим. Київ. Українська видавнича спілка. 304 с.

144. Скільки коштував Росії Кримський міст: історія, будівництво, факти URL: <https://web.archive.org/web/20210518111207/https://biz.nv.ua/ukr/publications/skilki-koshtuvav-rosiji-krimskij-mist-2469958.html> (дата звернення: 31.03.2023).

145. Смолій В. Крим від античності до сьогодення: Історичні студії / Ред. кол.: Смолій В. (відп. ред.), Бачинська О., Боряк Г., Верменич Я., Гуржій О., Даниленко В. (заст. відп. ред.), Крупина В., Кульчицький С., Лисенко О., Литвин В., Матях В. (відп. секр.), Реєнт О., Рубльов О., Чухліб Т. (заст. відп. ред.), Швидкий В. (відп. секр.), Якубова Л. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2014. 707 с.

146. Совет Федерации разрешил Путину ввести войска на Украину URL: <https://www.interfax.ru/russia/362043> (дата звернення: 25.10.2018).

147. Супутникові знімки показали нові окопи на півночі Криму (фото) URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-suputnykovi-photo-krum/32347692.html> (дата звернення: 05.07.2023).

148. У аграріїв Херсонщини відбирають до 70% виробленої продукції URL: <https://superagronom.com/news/15487-u-agrariyiv-hersonschini-vidbirayut-do-70-viroschenoyi-produktsiyi> (дата звернення: 29.03.2023).

149. У Крим ніхто не їде: пляжі стоять порожні, а власники готелів виставляють нерухомість на продаж URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/society/u-krim-niht-ne-ide-plyazhi-stoyat-porozhni-a-vlasniki-goteliv-vistavlyayut-ih-na-prodazh.htm?fbclid=IwAR34A7asoINjvJg8LrpXCOOFxruyr8LI94DQxazYdYnFwIDISes8aB1w5bk> (дата звернення: 18.06.2023).

150. У Криму вже почали «святкувати»: в Ялті, Алушці, Гаспрі і Партеніті чули потужні вибухи URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/u-krimu-vzhe-pochali-svyatkuvati-v-yalti-aluptsi-gaspri-i-parteniti-chuli-potuzhni-vibuhi.htm?_ga=2.80211031.1768731188.1664081711-473644548.1621444020&_gl=1*1rqp9l*_ga*NDczNjQ0NTQ4LjE2MjE0NDQwMjA.*_ga_JBX3X27G7H*MTY2NDU0ODcwNy4xNTcxLjEuMTY2NDU2MjU2NS40Ni4wLjA&fbclid=IwAR1oTFwRy9rbjx306285IMIGfK286tKVhcnRkyhwSYjRPFtB4pUvFsс88w (дата звернення: 30.09.2022).

151. У Криму вже почалися проблеми з водою після підриву Каховської ГЕС URL: <https://tsn.ua/ato/u-krimu-vzhe-pochalisya-problemi-z-vodoyu-pislyapidrivu-каховskoyi-ges-2344339.html> (дата звернення: 06.06.2023).

152. У Криму військові РФ затопили БПК «Очаків» на вході в бухту Донузлав, – Міноборони України URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/v-krumu-voennye-rf-zatopili-bpk-ochakov-na>

vhode-v-buhtu-06032014100300 (дата звернення: 30.03.2023).

153. У Криму знову «бавовна»: цього разу в районі авіабази URL: <https://krym.depo.ua/ukr/krym/u-krimu-znovu-bavovna-tsogo-razu-v-rayoni-aviabazi-202303291447116> (дата звернення: 31.03.2023).

154. У Криму і на Херсонщині окупантів госпіталізують з підозрою на холеру: партизани розповіли подробиці URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/u-krimu-i-na-hersonschini-okupantiv-gospitalizuyut-z-pidozroyu-na-holeru-partizani-rozpovili-podrobisi.htm?fbclid=IwAR2i35G1G4hexp0vrV0LJU0yIbMMmMzNiAPxWXm3n7I5U_1_PNB_N2FMm7U (дата звернення: 19.06.2023).

155. У Криму паніка, поромів немає: Денисенко про наслідки вибуху на Кримському мосту URL: <https://fakty.com.ua/ua/videos/u-krumu-panika-poromiv-nemaye-denysenko-pro-naslidky-vybuchu-na-krumskomomu-mostu/> (дата звернення: 31.03.2023).

156. У Криму паніка: окупанти на своїй шкурі дізналися, що таке виття сирен та страх URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/u-krimu-panika-okupanti-na-svoij-shkuri-diznalisya-scho-take-vittya-siren-ta-strah.htm> (дата звернення: 10.08.2022).

157. У Криму роблять запаси їжі та води на випадок ізоляції півострова – ЦНС URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/5/7400863/> (дата звернення: 06.05.2023).

158. У Криму розширюють кладовища для майбутніх поховань військових URL: <https://socportal.info.ua/news/v-krumu-rasshiryaiut-kladbishcha-dlya-voennykh/> (дата звернення: 01.04.2023).

159. У Мелітополі окупанти спровокували шалену паніку на в'їзді до Криму: фото URL: https://tsn.ua/ukrayina/u-melitopoli-okupanti-sprovokovali-shalenu-paniku-na-v-yizdi-do-krimu-foto-2322709.html?fbclid=IwAR0-oFEIzkbBuIQPXIO4oHuadzC_w7mKOZ7V8w1B1yUtQFtiLt71suaX2Gg (дата звернення: 07.05.2023).

160. У РФ намагалися захистити Кримський міст непрацюючими комплексами РЕБ за 5 млн доларів URL: https://defence-ua.com/people_and_company/u_rf_namagalish_zahistiti_krimskij_mist nepratsjuchimi_kompleksami_reb_za_5 mln_dolariv-11130.html (дата звернення: 31.03.2023).

161. У РФ не знайшлося бажаного будувати залізницю до Криму URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/12/26/7130925/> (дата звернення: 31.03.2023).

162. У РФ пояснили вибухи на аеродромі в Криму «порушенням пожежної безпеки» URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/08/9/7362554/> (дата звернення: 10.08.2022).

163. У Скадовську та Генічеську фіксують ознаки холери, але вакцинують лише колаборантів, – Генштаб URL: <https://novynarnia.com/2023/07/05/u-skadovsku-ta-genichesku/> (дата звернення: 10.08.2022)

164. У США є розвіддані, які вказують на причетність росіян до підриву Каховської ГЕС – NBC URL:

kahovskoyi-ges-nbc-2344912.html (дата звернення: 06.06.2023).

165. Угода між Україною і Російською Федерацією про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28.05.1997 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_076#Text (дата звернення: 30.03.2023).

166. Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 21.04.2010 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_359#Text (дата звернення: 29.03.2023).

167. Україна готується скасувати підступну угоду про розміщення Чорноморського флоту Росії у Криму URL: https://24tv.ua/harkivski-ugodi-narodni-deputati-hochut-viznati-yih-nekonstitutsiynimi_n2286438?fbclid=IwAR3e_VAVmUILB4crlJKT7OcH1BuV7rUpuHiGe7xgeW0k9vPBZUItpp6lvQs (дата звернення: 02.04.2022).

168. Україна готується скасувати угоду про розміщення Чорноморського флоту РФ у Криму URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/ukraina-gotuetsya-skasuvati-ugodu-pro-rozmischennya-chornomorskogo-flotu-rf-u-krimu.htm> (дата звернення: 02.04.2022).

169. Україна не поступиться Кримом та Донбасом заради припинення вогню, – Кулеба URL: https://24tv.ua/ukrayina-ne-postupitsya-krimom-donbasom-zaradi-pripinennya-vognyu_n1980956 (дата звернення: 16.05.2022).

170. Харківські угоди: в чому суть документа і як за нього голосували в Раді VI скликання URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/15/infografika/bezpeka/harkivski-uhody-chomu-sut-dokumenta-yak-noholosuvaly-radi-vi-sklykannya> (дата звернення: 01.04.2023).

171. Це екоцид: у Зеленського показали шокуюче відео після підриву Каховської ГЕС URL: https://24tv.ua/tse-ekotsid-zelenskogo-pokazali-shokuyuche-video-pislya-pidrivu_n2328733 (дата звернення: 06.06.2023).

172. Цей день в історії. Анексія Криму URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0318M/> (дата звернення: 19.02.2023).

173. Церемонія підписання законів о прийнятті Крима і Севастополя в состав России URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/20626> (дата звернення: 25.01.2019).

174. Ціни на нерухомість в Криму обвалилися після «бавовни» URL: <https://mind.ua/news/20251745-cini-na-neruhomist-v-krimu-obvalilisya-pislya-bavovni> (дата звернення: 17.02.2023).

175. Через проблеми з водою люди їдуть із Криму». Чи вистачить кримчанам води у 2022 році? URL: <https://ua.krymr.com/a/krym-problema-vody-v-2022-rotsi/31636369.html> (дата звернення: 29.03.2023).

176. Чи завадить українському контрнаступу підриу Каховської ГЕС: відповідь Данілова URL: <https://tsn.ua/ato/chi-zavadit-ukrayinskomu-kontrnastupu-pidriv-kahovskoyi-ges-vidpovid-danilova-2344945.html?fbclid=IwAR1ueRFrcndhsbJCZ-tuVri79acd05dCais9tn2i6iUwRdPIIP3w8oykoPw> (дата звернення: 06.06.2023).

177. Чому національно-територіальна автономія кримськотатарського народу у складі України є нагальною зараз? URL: <https://hromadske.radio/podcasts/603-700-km/chomu-natsional-no-terytorial-na-avtonomiia-kryms-kotatars-ko-ho-narodu-u-skladi-ukrainy-ie-nahal-noiu-zaraz> (дата звернення: 09.05.2023).

178. Чумак В.А. Україна і Крим: спільність історичної долі: монографія / Чумак В.А. Вид. 2-ге, переробл. й доповн. К.: ВПЦ АМУ, 2013. 180 с.

179. Штокалюк Д. З. Рукопис розкаже про людину дуже багато / Дмитро Штокалюк. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2023. 920 с.

180. Щось намічається? Кримський міст несподівано закрили для руху (фото, відео) (оновлено) URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/mestnyiy/2023-05-06/5790082-shchos-namichaetsya-krimskiy-mist-nespodivano-zakrili-dlya-rukhu-foto-video> (дата звернення: 06.05.2023).

181. Як втрачали Крим – хронологія подій URL: https://24tv.ua/yak-vtrachali-krim-hronologiya-podiy_n485964 (дата звернення: 30.03.2017).

182. Як Україна відбудувала Крим після війни і депортації URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/4d61ab91438ae/> (дата звернення: 30.03.2017).

183. VIP-відпочинок у Криму. Яким буде курортний сезон, коли знищать ключові мости, порти й аеропорти URL: <https://health.telegraf.com.ua/ukr/statti/2023-05-21/5792129-vip-vidpochinok-ukrimu-yakim-bude-kurortniy-sezon-koli-znishchat-klyuchovi-mosti-porti-y-aeroporti> (дата звернення: 22.05.2023).

184. 5 років і до \$1 млрд: на місці зруйнованої Каховської ГЕС хочуть побудувати нову станцію URL: https://news.lviv-company.in.ua/5-rokiv-i-do-1-mlrd-na-misci-zrujnovano-d1%97-каховско-d1%97-ges-xochut-pobuduvati-novu-stanciyu.html?fbclid=IwAR1fY1s9Kw0E38fOzLcN_SJVH51RVMkyISYg0gq3gtyIq-XJKogRrdAq5g (дата звернення: 06.06.2023).

185. 17 січня 2010 року – президентські перегони, в яких переміг В. Янукович URL: <https://c4u.org.ua/17-sichnia-2010-roku-prezydentski-perehony-v-iakykh-peremih-v-ianukovych/> (дата звернення: 01.04.2023).

186. 69 років тому до складу УРСР передали Крим, зруйнований війною і спустошений депортаціями. Згадуємо, як відновлювали життя півострова і розвінчуємо міф про «подарунок Хрущова» – в архівних фото URL: <https://babel.ua/texts/59594-67-rokiv-tomu-do-skladu-ursr-peredali-krim-zruynovaniy-viynoyu-i-spustosheniy-deportaciyami-zgaduyemo-yak-vidnovlyuvali-zhittya-pivostrova-i-rozvinchuyemo-mif-pro-podarunok-hrushchova-v-arhivnih-foto> (дата звернення: 29.03.2023).

187. Ukraine Crisis: World Leaders React to Unfolding Disaster in Crimea URL: <https://web.archive.org/web/20180922174940/https://www.ibtimes.co.uk/ukraine-crisis-world-leaders-react-unfolding-crisis-crimea-1438553> (дата звернення: 31.03.2023).

References

1. Aksonov zaiavyv pro vidnovlennia rukhu avtomo-

biliv Krymskym mostom URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/aksonov-zayaviv-pro-vidnovlennya-ruhu-avtomobiliv-krimskim-mostom/amp.htm> (data zvernennia: 31.03.2023).

2.«Bavovna» v Sevastopoli: naftobazu v Kozachii bukhti vydno navit z kosmosu URL: https://24tv.ua/bavovna-sevastopoli-naftobazu-kozachiy-buhti-navit-vidno-kosmosu_n2303690?fbclid=IwAR3tCiaft9_btR2VYQATuJbYdrbQ0P7t_jodxfE3s1w2u1n5QtT-VBBR4IV4 (data zvernennia: 29.04.2023).

3.Bloh. Okupatsiia Krymu pochalasia ne v 2014 rotsi, tse potribno vrakhovuvaty pry deokupatsii URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/okupatsiya-krimu-pochalasya-ne-v-2014-rotsi-tse-potribno-vrakhovuvati-pri-deokupatsii.htm> (data zvernennia: 02.04.2023).

4.Bomba spovilnenoi dii: yak Chornomorskyi flot stav peredvisnykom viiny Rosii z Ukrainoiu URL: https://24tv.ua/shho-chekaye-chornomorskiy-flot-rosiyi-yak-vin-stav-peredvisnykom_n2330228#2 (data zvernennia: 18.06.2023).

5.Budapeshtskoho memorandumu do Minskykh uhod URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30281182.html> (data zvernennia: 06.04.2023).

6.V aneksovanomu Krymu vidkryly mist cherez Kerchensku protoku URL: <https://web.archive.org/web/20180517223212/https://www.pravda.com.ua/news/2018/05/15/7180351/> (data zvernennia: 31.03.2023).

7.V okupovanomu Krymu vzhe pokhovaly ponad 190 viiskovykh rf URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2001132-u-krimu-vzhe-pokhovali-ponad-190-viyskovikh-rf> (data zvernennia: 01.04.2023).

8.V okupovanomu Krymu z'iavylosia kladovyshche pidbytoi rosiiskoi tekhniki (foto, video) URL: <https://glavcom.ua/country/incidents/v-okupovanomu-krimu-zyavilosya-kladovishche-pidbitoji-rosiyskoji-tehniki-foto-video-859725.html> (data zvernennia: 01.04.2023).

9.V okupovanomu Krymu narostaie panika v rodynakh zaharbnikiv, rosiiska PPO ne mozhe spravytysia navit z BPLA, – zhurnalist URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/v-okupovanomu-krimu-narostae-panika-u-rodinah-zagarbnikiv-rosijska-ppo-ne-mozhe-spravitysia-navit-z-bpla-zhurnalist.htm> (data zvernennia: 31.08.2022).

10.V okupovanomu Krymu narostaie panika u sim'iakh zaharbnikiv URL: <https://poradnytsya.info/uncategorized/v-okupovanomu-krymu-narostaye-panika-u-sim-yah-zagarbnikiv/> (data zvernennia: 08.08.2022).

11.V okupovanomu Krymu peredbacheno 30 tysiach mist na kladovyshchakh dlia mobilizovanykh – pravozakhysnytsia URL: <https://hromadske.radio/news/2023/02/05/v-okupovanomu-krymu-peredbacheno-30-tysiach-mists-na-kladovyshchakh-dlia-mobilizovanykh-pravozakhysnytsia> (data zvernennia: 01.04.2023).

12. V okupovanomu Krymu pislia vybukhiv na aerodromi zapanikuvaly «elity»: vidpravliaiut rodyny do RF – ZMI URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/v-okupovanomu-krimu-pislya-vibuhiv-na-aerodromi-zapanikuvali-eliti-vidpravlyayut-rodini-do-rf-zmi.htm>

(data zvernennia: 10.08.2022).

13. V tymchasovo zakhoplenomu Sevastopoli prodovzhuietsia «bavovna»: shcho vidomo URL: https://tsn.ua/ato/v-timchasovo-zahoplenomu-sevastopoli-prodovzhuyetsya-bavovna-scho-vidomo-2322550.html?fbclid=IwAR0r8EcV3Mb7AyDm2qeq7HHSIx7bcjRgv_YkMx3GuhLCKdM1JCzZ1nMAwUE (data zvernennia: 06.05.2023).

14. V Ukraini onovyly dani shchodo pereselentsiv iz Krymu URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/08/20/novyna/suspilstvo/ukrayini-onovyly-dani-shhodo-pereselencziv-krymu> (data zvernennia: 29.03.2023).

15. V uriadi pryduamy, khto keruvatyme Krymom pislia deokupatsii URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/10/7388846/> (data zvernennia: 14.02.2023).

16. V. Putin: Krym ne ye spirnoiu terytoriiu. URL: https://www.rbc.ua/ukr/news/v_putin_krym_ne_yavlyaetsya_spornoy_teritoriey_300820080 (data zvernennia: 29.03.2023).

17. Vermenych Ya. V. Fenomen pohranychchia: Krym i Donbas v doli Ukrainy / Vidp. red. V. A. Smolii. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy, Viddil istorychnoi rehionalistyky. K.: Instytut istorii Ukrainy, 2018. 369 s.

18. Vybukhy v Krymu vyklykaly serioznu paniku sered rosiian na pivostrovi – KrymSOS URL: <https://www.unian.ua/war/vibuhi-v-krimu-viklikaliseryoznu-paniku-sered-rosiyan-na-pivostrovi-krim-sos-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11935893.html> (data zvernennia: 10.08.2022).

19. Vid Tuzly do aneksii. Chomu Rosii vdalasia zakhopyty Krym u 2014-mu? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/chomu-rosiji-vdalasia-zakhopyty-krym/31106434.html> (data zvernennia: 19.02.2023).

20. Vidnovlenniu ne pidliahaie: Kakhovska HES povnistiu zruinovana pidryvom zseredyny URL: https://24tv.ua/vidnovlenniu-ne-pidlyagaye-kahovska-ges-povnistyu-zruynovana_n2328772 (data zvernennia: 06.06.2023).

21. Viina za vodu dlia Krymu. Rosiia hotuietsia do nastupu? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/viyna-voda-krym/30655408.html> (data zvernennia: 06.06.2020).

22. Viiskovi peredbachyly mozhlyvist pidryvu viiskamy RF Kakhovskoi HES, tse ne maie zashkodyty nastupu ZSU – Naiev URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nayev-nastup-velyka-voda/32447211.html?fbclid=IwAR2FkxvhWVvVluFzrsyI50AarEdgiuTHxILtYseBA2DpuueJSu9DDy-PIg> (data zvernennia: 06.06.2023).

23. Vladymyr Putyn vnës obrashchenye v Sovet Federatsyy URL: <http://www.kremlin.ru/events/president/news/20353> (data zvernennia: 25.10.2018).

24. Vladymyr Putyn: Мы не mohli ostavyt zhytelei Kыma v bede. Это было бы predatelstvo URL: <https://www.crimea.kp.ru/daily/26207/3093029/> (data zvernennia: 28.11.2018).

25. Volianiuk O., Dobrovolska Kh., Maiorov M. Krym za zavisoiu. Putivnyk zonoiu okupatsii. Kyiv, 2019. 162 s.

26. Vrantsi – pik rozlyvu, a do kintsia tyzhnia

- Kakhovske vodoshkovichyshche perestane isnuvaty – «Ukrhidroenerho» URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/06/6/700881/> (data zvernennia: 06.06.2023).
27. Vse pochynalosa z Tuzly: koly rosiiski ZMI pochaly «voiuvaty» proty Ukrainy URL: <https://armyinform.com.ua/2022/05/26/vse-pochynalosya-z-tuzly-koly-rosijski-zmi-pochaly-voyuvaty-proty-ukrayiny/> (data zvernennia: 30.03.2023).
28. Haazkyi sud pryivniav okupatsiiu Krymu Rosiieiu do mizhnarodnoho zbroinoho konfliktu URL: <https://www.ukrmilitary.com/2016/11/gaaga.html> (data zvernennia: 29.03.2023).
29. Haazkyi trybunal pryivniav aneksiiu Krymu do mizhnarodnoho zbroinoho konfliktu URL: http://dt.ua/POLITICS/gaazkiy-tribunal-pryivnyav-aneksiyu-krimu-do-mizhnarodnogo-zbroynogo-konfliktu-224582_.html (data zvernennia: 30.03.2017).
30. Haazkyi trybunal pryivniav okupatsiiu Krymu do mizhnarodnoho zbroinoho konfliktu URL: <https://novynarnia.com/2016/11/15/gaazkiy-tribunal-pryivnyav-okupatsiyu-krimu-do-mizhnarodnogo-zbroynogo-konfliktu/> (data zvernennia: 29.03.2023).
31. Hai-Nyzhnyk P. P. Ahresiia Rosii proty Ukrainy: istorychni peredumovy ta suchasni vyklyky / P. P. Hai-Nyzhnyk (kerivnyk proektu, uporiad. i nauk. red.); avt. kol.: P. P. Hai-Nyzhnyk, L. L. Zalizniak, I. Y. Krasnodemska, Yu. S. Fihurnyi, O. A. Chyrkov, L. V. Chuprii. K.: «MP Lesia», 2016. 586 s.
32. Hai-Nyzhnyk P. P. Rosiiska ahresiia proty Ukrainy: pravda i vyhadky, prychny i naslidky / P. P. Hai-Nyzhnyk (kerivnyk proektu, uporiad. i nauk. red.); avt. kol.: P. P. Hai-Nyzhnyk, I. I. Krasnodemska, Yu. S. Fihurnyi, O. A. Chyrkov, L. V. Chuprii. K.: «MP Lesia», 2018. 435 c.
33. Hauliaiter Sevastopolia zaplutavsia u kilkosty «ukrainskykh» BPLA, yaki vdaryly po naftobazi URL: <https://www.unian.ua/russianworld/udar-pognaftobazi-v-sevastopoli-gaulyayter-razvozhayev-zaplutavsya-v-ukrajinskih-bpla-12238158.html> (data zvernennia: 29.04.2023).
34. Horbulin V. P. Donbas i Krym: tsina povernennia: monohrafiia / za zah. red. V. P. Horbulina, O. S. Vlasiuka, E. M. Libanovi, O. M. Liashenko. K.: NISD, 2015. 474 s.
35. Horbulin V. P. Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front: monohrafiia / za zah. red. V. P. Horbulina. Kyiv: NISD, 2017. 496 s.
36. Hromenko S. V. Nash Krym: neroysiiski istorii ukrainskoho pivostrova: zb. st. / uporiad. ta vstup S. V. Hromenko. Kyiv: K.I.S., 2016. 315 s.
37. Hulyma O.P. Do pytannia pro peredachu Krymu Ukrainskii Radianskii Sotsialistychnii Respublitsi. Hileia: naukovyi visnyk. Kyiv. 2017. Vyp. 127. S. 109–113.
38. Danilov vidpoviv Medvedievu: Povernennia Krymu bude provedeno bez sprob, odrazu URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/28/7355151/> (data zvernennia: 28.06.2022).
39. Danilov nazvav 12 krokiv dlia deokupatsii Krymu URL: https://24tv.ua/deokupatsiya-krimu-danilov-nazvav-12-punktiv-zi-zvilnennya-pivostrova_n2286466 (data zvernennia: 02.04.2022).
40. Derzhduma denonsuvala uhody z Ukrainoiu pro ChF RF URL: https://lb.ua/news/2014/03/31/261412_gosduma_denonsirovala_soglasheniya.html (data zvernennia: 01.04.2023).
41. Derzhduma RF denonsuvala uhodu pro bazuvannia ChF RF v Ukraini URL: <https://www.unian.ua/politics/902450-derjduma-rf-denonsuvala-ugodu-pro-bazuvannya-chf-rf-v-ukrajini.html> (data zvernennia: 29.03.2023).
42. Dmytro Kuleba, ministr zakordonnykh sprav Ne bude takoho momentu v istorii, koly nam bude «ne do Krymu» URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3542380-dmitro-kuleba-ministr-zakordonnih-sprav.html> (data zvernennia: 03.08.2022).
43. Dmytro Kuleba: Peremohoiu dlia Ukrainy bude vyzvolennia Krymu i Donbasu URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/18/7139647/> (data zvernennia: 19.05.2022).
44. Dohovir mizh Ukrainoiu i Rosiiskoiu Federatsiieiu pro ukrainsko-rosiiskyi derzhavnyi kordon vid 28.01.2003 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_157#Text (data zvernennia: 30.03.2023).
45. Dohovir mizh Ukrainoiu i Rosiiskoiu Federatsiieiu pro ukrainsko-rosiiskyi derzhavnyi kordon vid 28.01.2003 URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/234213__234278 (data zvernennia: 06.04.2023).
46. Dohovir mizh Ukrainoiu ta Rosiiskoiu Federatsiieiu pro spivrobitnytstvo u vykorystanni Azovskoho moria i Kerchenskoi protoky vid 24.12.2003 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_205 (data zvernennia: 30.03.2023).
47. Dohovir pro druzhbu Ukrainy z RF vtratyv chynnist URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/04/1/7210930/> (data zvernennia: 29.03.2023).
48. Dohovir pro druzhbu, spivrobitnytstvo i partnerstvo mizh Ukrainoiu i Rosiiskoiu Federatsiieiu vid 14.01.98 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006 (data zvernennia: 30.03.2023).
49. Dohovir pro druzhbu, spivrobitnytstvo i partnerstvo mizh Ukrainoiu i Rosiiskoiu Federatsiieiu vid 31.04.1997 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006#Text (data zvernennia: 29.03.2023).
50. Dohovir pro druzhbu, spivrobitnytstvo i partnerstvo mizh Ukrainoiu i Rosiiskoiu Federatsiieiu vid 14.01.98 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_006 (data zvernennia: 06.04.2023).
51. Eksperty poiasnyly, chomu Kreml ne zvyuvaty Ukrainu v udarakh po Krym URL: <https://www.unian.ua/war/eksperti-poyasnili-chomu-kreml-ne-zvinuvatit-ukrajinu-v-udarah-po-krimu-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11935752.html?10339577-15&fbclid=IwAR0dx6gYf6cuALDams6Bk7PWLMGYFNXSeXw1Gs1Z2nSvvZFCG2kbYjviadw> (data zvernennia: 10.08.2022).
52. Za mynulu dobu ZSU znyshchyly shche 630 rosiiskykh okupantiv ta systemu PPO URL: https://lb.ua/society/2023/04/01/550680_minulu_dobu_zsu_znishchili_shche_630.html (data zvernennia: 01.04.2023).
53. Zakon pro vnesennia zmin ta dopovnen v statti 18 konstytutsii (osnovnoho zakonu) Ukrainskoi

RSR URL: [https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%A0_%D0%B2%D1%96%D0%B4_17.06.1954_%C2%AB%D0%9F%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD_%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%8C_%D0%B2_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8E_18_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_\(%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%83\)_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%A0%D0%A1%D0%A0%C2%BB](https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%A0_%D0%B2%D1%96%D0%B4_17.06.1954_%C2%AB%D0%9F%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD_%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%8C_%D0%B2_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8E_18_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_(%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%83)_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%A0%D0%A1%D0%A0%C2%BB) (data zvernennia: 29.03.2023).

54. Zakon Respublyky Krym «O Prezydente Respublyky Krym» URL: <http://sevkrimrus.narod.ru/ZAKON/preziden.htm> (data zvernennia: 30.03.2023).

55. Zakon respublyky Krym №428-I ot 14 oktiabria 1993 hoda «O Prezydente Respublyky Krym» URL: <http://sevkrimrus.narod.ru/ZAKON/preziden.htm> (data zvernennia: 30.03.2023).

56. Zakon Ukrainy №2153-VI vid 27 kvitnia 2010 roku «Pro ratyfikatsiiu Uhody mizh Ukrainoiu ta Rosiiskoiu Federatsiieiu z pytan perebuvannia Chornomorskoho flotu Rosiiskoi Federatsii na terytorii Ukrainy» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2153-vi#Text> (data zvernennia: 29.03.2023).

57. Zakon Ukrainy №2299-XII vid 29 kvitnia 1992 roku «Pro status avtonomnoi Respublyky Krym» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2300-12#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

58. Zakon Ukrainy №2299-XII vid 29 kvitnia 1992 roku «Pro status avtonomnoi Respublyky Krym» URL: <https://www.interfax.ru/russia/362043> (data zvernennia: 30.03.2023).

59. Zakon Ukrainy №2523-XII vid 30 chervnia 1992 roku Pro vnesennia zmin i dopovnen do Zakonu Ukrainy «Pro status avtonomnoi Respublyky Krym» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-12#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

60. Zakon Ukrainy №2948-IX vid 24 liutoho 2023 roku Pro pryypynennia dii Dohovoru mizh Ukrainoiu ta Rosiiskoiu Federatsiieiu pro spivrobotnytstvo u vykorystanni Azovskoho moria i Kerchenskoj protoky URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2948-20#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

61. Zakon Ukrainy №712-XII vid 12 liutoho 1991 roku «Pro vidnovlennia Krymskoi Avtonomnoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respublyky» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/712-12#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

62. Zakon Ukrainy №713-XII vid 12 liutoho 1991 roku «Pro vidnovlennia Krymskoi Avtonomnoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respublyky» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/713-12#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

63. Zakonu Ukrainy №92/95-VR vid 17 bereznia 1995 roku «Pro skasuvannia Konstytutsii i deiakykh zakoniv Avtonomnoi Respublyky Krym» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/95-%D0%92%D0%A0> (data zvernennia: 30.03.2023).

64. Zakonu Ukrainy №95/95-VR vid 17 bereznia 1995 roku «Pro Avtonomnu Respubliku Krym» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95/95-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

65. Zamist Krymu – Kyslovodsk i Dahestan: v Rosii suttievo zminylys populiarni mistsia dlia vidpochynku na travnevi URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/zamist-krimu-kislovodsk-i-dagestan-v-rosii-sutievo-zminilis-populyarni-mistsyadlya-vidpochynku-na-travnevi.htm> (data zvernennia: 30.04.2023).

66. Zastupnyk sekretaria RNBO Demchenko u 2010 rotsi lobiiuvav «kharkivski uhody», – «Skhemy» URL: https://lb.ua/society/2021/11/05/497896_zastupnik_sekretarya_rnbo_demchenko.html (data zvernennia: 01.04.2023).

67. Zbroia masovoho znyshchennia ta voiennyi zlochyn»: svit shokovanyi pidryvom Kakhovskoi HES URL: https://24tv.ua/pidriv-kahovskoyi-ges-yak-rea-guye-svit_n2328811 (data zvernennia: 06.06.2023).

68. Zlochynne skorochennia ZSU stalo prychynoiu vtraty Krymu – DBR URL: <https://www.ukrmilitary.com/2020/09/crimea.html> (data zvernennia: 02.10.2022).

69. Iz Krymu vyikhaly «prem'ier» Aksonov i spiker «parlamentu» Kostiantynov: pro povernennia ne ydetsia URL: https://24tv.ua/vnochi-krimu-viyihali-premyer-aksonov-ochilnik-derzhdumi-pivostorova_n2132997 (data zvernennia: 17.08.2022).

70. Istoriia povzuchoi aneksii Krymu: 1992-2003 roky URL: <https://cpd.gov.ua/articles/istoriya-povzuchoyi-aneksiyi-krymu-1992-2003-roky/> (data zvernennia: 29.03.2022).

71. Konstytutsiia respublyky Krym URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/km920078?ed=1992_09_25 (data zvernennia: 30.03.2023).

72. Konflikt na ostrovi Tuzla URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0929N/> (data zvernennia: 06.04.2023).

73. Kradena voda. Yak okupanty pochaly postachaty vodu z Dnipra v Krym, i chomu yii nadkhodyt malo URL: <https://texty.org.ua/articles/107417/kradena-voda-yak-okupanty-pochaly-postachaty-vodu-z-dnipra-v-krym-i-chomu-yiyi-nadhodyt-malo/> (data zvernennia: 29.03.2023).

74. Krym vash – Sybir nash? Yak Putin peredavav terytoriiu Kytaiu URL: <https://glavcom.ua/world/world-politics/krim-vash-sibir-nash-jak-putin-zdavav-teritoriju-kitaju-909873.html> (data zvernennia: 29.03.2023).

75. Krym zalshyvsia bez vody na «naiblyzhchi try, p'iat, desiat rokiv»: Danilov pro znyshchennia Kakhovskoi HES URL: <https://tsn.ua/ukrayina/krim-zalshyvsia-bez-vodi-na-nayblizhchi-tri-p-yat-desyat-rokiv-danilov-pro-znischennya-kahovskoyi-ges-2345104.html?fbclid=IwAR0HGosZiWQLXO4zZBjdFYpRumdsxUizAkx92e7tYXXOjoFRTAtNs73r>

1J0 (data zvernennia: 06.06.2023).

76. Krymskotatarska avtonomiia maie buty zakriplena v Konstytutsii Ukrainy – Chubarov URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3053349-krymskotatarska-avtonomia-mae-buti-zakriplena-v-konstitucii-ukraini-cubarov.html> (data zvernennia: 09.05.2023).

77. KSU pereviryt konstytutsiinist skandalnykh «Kharkivskykh uhod» URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/03/31/7395935/> (data zvernennia: 01.04.2023).

78. Lobisty «Kharkivskykh uhod» u vladi Zelenskoho (rozsliduvannia) URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/skhemy-lobisty-kharkivski-uhody-zelensky/31545974.html> (data zvernennia: 01.04.2023).

79. Mak'iavelli N. Florentiiski khroniky; Derzhavets / Per. z it. A. Perepadi; Khudozh.-iliustrator I.I. Yakhin; Khudozh.-oformliuvachi B. P. Bublyk, V. A. Murlykin. Kharkiv: Folio, 2007. 511 s.

80. Medvediev zaiavyv, shcho bud-iaku sprobu «posiahnuty» na Krym RF roztsinyt yak oholoshennia viiny URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/28/7355109/> (data zvernennia: 28.06.2022).

81. Medvediev rozpoviv, yakymy budut «akty vidplaty» RF za sprobu Ukrainy povernuty Krym URL: <https://espresso.tv/medvedev-rozpoviv-yakimi-budut-akti-vidplati-rf-za-sprobu-ukraini-povernuti-krim> (data zvernennia: 29.04.2023).

82. Miliony dlia Rotenberha: skilky Rosiia zaplatyt za zaliznytsiu do Krymu v 2022 rotsi URL: <https://ua.krymr.com/a/krym-kerchenskyi-mist-poizd-arkadiy-rotenberh/31674635.html> (data zvernennia: 02.05.2023).

83. Mozhe pryzvesty do nepopravnogo: na Zakhodi zasterihaiut Ukrainu ne zvilniaty Krym URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2023-05-06/5790115-mozhe-prizvesti-do-nepopravnogo-na-zakhodi-zasterigayut-ukrainu-ne-zvilnyati-krim> (data zvernennia: 06.05.2023).

84. Most v Krym, skoree vseho, postroiut cherez kosu Tuzla URL: https://web.archive.org/web/20150722045400/http://m.ria.ru/crimea_today/20140605/1010792003.html (data zvernennia: 31.03.2023).

85. Na Rosii dozvolily druhu Putina zarobyty 17 mlrd rubliv na zaliznytsi do Kerchenskoho mostu URL: <https://krym.depo.ua/ukr/krym-na-rosiyyi-oficiyno-dozvolili-drugu-putina-zarobiti-17-mlrd-rub-na-zaliznici-do-kerchenskogo-mostu-20170413555032> (data zvernennia: 31.03.2023).

86. Na Krymskomu mostu trapylasia «bavovna», poshodzheno dorozhnie polotno: valyt chorniy dym. Foto i video URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/nakrymskomu-mostu-trapylasya-bavovna-valit-chornij-dim-foto-i-video.htm> (data zvernennia: 08.10.2022).

87. Na oporakh Krymskoho mostu z'iavylysia trishchyny (foto) URL: <https://tsn.ua/ato/na-oporakh-krymskogo-mostu-z-yavylisya-trischini-foto-2341183.html?fbclid=IwAR3QeFiMmDdbIcQXQO2XcftAUy6BCvX3-ICE3EuVVUGRP3KHkZ1aoPz4g7Y> (data zvernennia: 01.06.2023).

88. Na pivnochi Krymu prohrymily vybukhy, u

Dzhankoi valyt dym URL: <https://espresso.tv/na-pivnochi-krimu-progrimli-vibukhi-u-dzhankoi-valit-dim> (data zvernennia: 06.05.2023).

89. Na rynkakh u Krymu torhuiut ovochamy ta fruktamy z Khersonshchyny URL: <https://suspilne.media/243146-na-rynkakh-u-krimu-torguut-ovocami-ta-fruktami-z-hersonsini/> (data zvernennia: 29.03.2023).

90. «Nadovho?»: u rosii zaiavyly pro povne vidnovlennia zaliznychnykh kolii na Krymskomu mosti URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2023-05-05/5790005-nadovgo-u-rosii-zayavili-propovne-vidnovlennya-zaliznichnykh-kolii-na-krymskomu-mosti> (data zvernennia: 06.05.2023).

91. «Naihirshe Aksonovu, yoho budut syloiu povertaty do Krymu»: Sheitelman rozpoviv, shcho chekaie na zradnykiv Ukrainy. Video URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/najgirshe-aksenovu-jogo-budut-siloyu-povertati-do-krimu-sheitelman-rozpoviv-scho-chekae-na-zradnykiv-ukraini-video.htm?_gl=1*1p1udx7*_ga*NDczNjQ0NTQ4LjE2MjE0NDQwMjA.*_ga_JBX3X27G7H*MTY2MTg3MzI3OS4xMzcxLjEuMTY2MTg5NDQ5OS42MC4wLjA.&_ga=2.146149812.161275445.1661143731-473644548.1621444020&fbclid=IwAR3rr58bUTHy3p_qlHdzj-vRXquW_iZ0hJfzYe0yKqf5D9bUxRzgp-MUXu-A (data zvernennia: 31.08.2022).

92. Naseleattia Krymu za chas okupatsii zbilshylosia na milion shliakhom mihratsii z RF – ekspert URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3275065-naseleattia-krimu-za-cas-okupacii-zbilshylosia-na-miljon-slahom-migracii-z-rf-ekspert.html> (data zvernennia: 29.03.2023).

93. Nezakonna aneksiia Rosiieiu Krymu ta mista Sevastopol: YeS podovzhyv sanktsii shche na rik URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%B2%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C-%D1%94%D1%81-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B6%D0%B8%D0%B2-%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97-%D1%89%D0%B5-%D0%BD%D0%B0_uk?s=232 (data zvernennia: 31.03.2023).

94. Nikhto ne vstyh vriatuvatysia»: voin ZSU rozpoviv, yak pislia pidryvu Kakhovskoi HES voda zmyla pozytsii rosiian na livomu berezi URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/nihto-ne-vstig-vryatuvatysya-voin-zsu-rozpoviv-yak-pislya-pidryvu-kahovskoi-ges-voda-zmila-pozitsii-rosiyan-na-livomu-berezi.htm?_gl=1*1liwwir*_ga*MTI2MDk2MzAxNS4xNjg2MTAzNzZMx.*_ga_JBX3X27G7H*MTY4NjEwMzcwMzI3OS4xLjEuMTY4NjEwNjg4MS42MC4wLjA&fbclid=IwAR2E_K97P_rvTsOobH-rxk38pt3FYTVrixeaUc_p_f5M_tvIsgemTAXKV6g

(data zvernennia: 06.06.2023).

95. Nuland: Viiskovi bazy rf u Krymu – lehtymni tsili dlia ZSU URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3671182-stati-ne-proti-udariv-zsupo-vijskovih-obektah-v-okupovanomu-krimu-nuland.html> (data zvernennia: 17.02.2023).

96. Oboroniaty Krym: Aksonov zbyraie naimantsiv u PVK dlia zakhystu vid kontrnastupu ZSU URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/mestnyiy/2023-05-22/5792242-oboronyati-krim-aksonov-zbirae-naymantsiv-u-pvk-dlya-zakhistu-vid-kontrnastupu-zsu> (data zvernennia: 22.05.2023).

97. Okupanty vyznaly, shcho kurortnoho sezonu v Krymu ne bude – Tasheva URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/17/7402649/> (data zvernennia: 18.05.2023).

98. Okupanty Krymu zahovoryly pro ryzyky dlia pivostrova cherez pidryv Kakhovskoi HES URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/06/6/7405576/> (data zvernennia: 06.06.2023).

99. Okupanty pidirvaly Kakhovsku HES, – OK «Pivden» URL: https://24tv.ua/okupanti-pidirvali-kahovsku-ges_n2328708 (data zvernennia: 06.06.2023).

100. Okupanty pochynaiut zabyraty Chornomorskyi flot RF z Krymu: shcho tse oznachaie URL: https://tsn.ua/ukrayina/okupanti-pochinayut-zabirati-chornomorskiy-flot-z-krimu-scho-ce-oznachaye-2352235.html?fbclid=IwAR3FABtMaUoj9Mt_UhjUxbCPT3hBFZUr7zo1GXkciXfxHCri4gIrl8ucg (data zvernennia: 18.06.2023).

101. Okupanty provodiats reidy na zaliznychnykh stantsiiakh ta avtovokzalakh Krymu – Henshtab URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/15/7402333/> (data zvernennia: 18.05.2023).

102. Okupatsiina administratsiia vyznala, shcho kurortnoho sezonu u Krymu ne bude, – Tasheva URL: <https://espresso.tv/okupatsiyna-administratsiia-viznala-shcho-kurortnoho-sezonu-u-krimu-ne-bude> (data zvernennia: 18.05.2023).

103. Okupatsiia y aneksiia Krymu URL: <https://esu.com.ua/article-74519> (data zvernennia: 29.03.2022).

104. Okupatsiia Krymu. Yak tse bulo URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2023/02/23/162420/> (data zvernennia: 30.03.2023).

105. Okupatsiia ta aneksiia Krymu Rosiieiu URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30451636.html> (data zvernennia: 19.02.2023).

106. Paniky nemaie? Okupanty vlashtuvaly zatory, vtikaiuchy z Krymu pislia «bavovny», zabravsvia navit uriadovyi litak URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/paniki-nemae-okupanti-vlashtuvali-zatorivtikayuchi-z-krimu-pislya-bavovni-zabravsvia-navit-uryadovij-litak.htm?_gl=1*_dux0zv*_ga*MTA3MzQ2MDM4MS4xNjc3OTEwNDE0*_ga_JBX3X27G7H*MTY4Mjg2OTIwNC4yMTkuMS4xNjgyODY5MjYyLjJlUwMC4w (data zvernennia: 29.04.2023).

107. Pivnichno-Krymskyi kanal. Istoriia budivnytstva URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2014/05/13/142692/> (data zvernennia: 30.03.2017).

108. Pidryv Kakhovskoi HES – v okupovano-

mu Krymu pochalsia problemy z vodopostachanniam URL: https://news.lviv-company.in.ua/pidriv-kaxovsko%dl1%97-ges-v-okupovanomu-krimu-pochalsiya-problemi-z-vodopostachannyam.html?fbclid=IwAR2BBmqxRsh4Y3TozKi_IeYCy8_2s9IyQIhiLECOyuaPP9PdX01LeODT7G0 (data zvernennia: 06.06.2023).

109. Pidryv Kakhovskoi HES: yaki naslidky budut dlia Krymu URL: https://24tv.ua/kahovska-ges-naslidki-pidryvu-shho-bude-vodoyu-krimu_n2328764?fbclid=IwAR07GLkomGKpSesH6AASwp_AuivCnm-zYGiAcWfyAYP_ff3HNDOWzIFrN6fU (data zvernennia: 06.06.2023).

110. Pislia vybukhiv u Sevastopoli z Krymu do Moskvy vyletiv uriadovyi litak RF URL: <https://tsn.ua/ukrayina/pislya-vibuhiv-u-sevastopoli-z-krimu-domoskvi-viletiv-uryadoviy-litak-rf-2318026.html> (data zvernennia: 29.04.2023).

111. Pislia vyzvolennia Krymu v noho, naimovirnishe, zaberut avtonomnyi status, – OP URL: https://24tv.ua/krimu-mozhut-zabrati-avtonomiyu-pislya-deokupatsiyi-podolyak_n2309495?fbclid=IwAR2J482xQKlcjJ-UYdW2h_VOgHq2HqZoP9E4yq_9Nr4tLH7EVWnaW56Ade0 (data zvernennia: 09.05.2023).

112. Pislia deokupatsii Krymu «pereselentsi» iz RF povynni budut zalyshyty pivostriv, – Tasheva URL: <https://novynarnia.com/2022/07/18/pislya-deokupatsiyi-krymu-pereselenci-iz-rf-povynni-budut-zalyshyty-pivostriv-tasheva/> (data zvernennia: 19.02.2023).

113. Pislia deokupatsii Krymu rosiiski «pereselentsi» povynni budut zalyshyty pivostriv – Tasheva URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3531616-pisla-deokupatsii-krimu-rosijski-pereselenci-povinni-budut-zalysiti-pivostriv-taseva.html> (data zvernennia: 29.03.2023).

114. Pislia deokupatsii Krymu Ukraini znadobytisia 50 tysiach novykh kadriv URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/13/7389150/> (data zvernennia: 14.02.2023).

115. Pislia pozhezhi na naftobazi u Sevastopoli mistom shyriatsia «panichni chutky» – shtab URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/04/30/7400032/> (data zvernennia: 30.04.2023).

116. Pislia pozhezhi na naftobazi u Sevastopoli mistom shyriatsia «panichni chutky» – shtab URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/04/30/novyna/bezpeka/pislya-vyboxu-naftobazi-sevastopoli-mistom-shyryatsya-panichni-chutky-henshtab> (data zvernennia: 30.04.2023).

117. Poblyzu Kozachoi bukhty u Krymu chuly vybukhy: okupanty zahovoryly pro zbyti rakety URL: https://24tv.ua/poblizu-kozachoyi-buhti-krimu-chulivibuhi-okupanti-zagovorili_n2308385 (data zvernennia: 06.05.2023).

118. Poky mist stoit: u Krymu pislia vybukhiv uvoryvsia bahatokilometrovyy zator, video URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/society/accidents/2022-08-09/poka-most-stoit-v-kryimu-posle-vzryivov-obrazovalas-mnogokilometrovaya-probka-video/276387> (data zvernennia: 10.08.2021).

119. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy

№29/94-VR vid 2 chervnia 1994 roku «Pro vykonania Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 24 liutoho 1994 roku «Pro status avtonomnoi Respubliky Krym vidpovidno do diiuchoi Konstytutsii ta zakonodavstva Ukrainy» ta Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 20 travnia 1994 roku «Pro zupynenia dii Zakonu Respubliky Krym «Pro vidnovlennia konstytutsiinykh osnov derzhavnosti Respubliky Krym»» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/29/94-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

120. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №15/94-VR vid 20 travnia 1994 roku Pro vnesennia zmin i dopovnen do Zakonu Ukrainy «Pro status avtonomnoi Respubliky Krym» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4006-12#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

121. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №180/94-VR vid 22 veresnia 1994 roku Pro polityko-pravovu sytuatsiiu v Avtonomnii Respublitsi Krym URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/161729__161729 (data zvernennia: 30.03.2023).

122. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №2399-XII vid 3 chervnia 1992 roku Pro Zaiavu Verkhovnoi Rady Ukrainy stosovno rishen Verkhovnoi Rady Rosii z pytannia pro Krym URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2399-12#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

123. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №250/94-VR vid 17 lystopada 1994 roku Pro vykonannia Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro polityko-pravovu sytuatsiiu v Avtonomnii Respublitsi Krym» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250/94-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

124. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №29/94-VR vid 2 chervnia 1994 roku «Pro vykonannia Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 24 liutoho 1994 roku «Pro status avtonomnoi Respubliky Krym vidpovidno do diiuchoi Konstytutsii ta zakonodavstva Ukrainy» ta Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 20 travnia 1994 roku «Pro zupynennia dii Zakonu Respubliky Krym «Pro vidnovlennia konstytutsiinykh osnov derzhavnosti Respubliky Krym»» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/29/94-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

125. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №4006-XII vid 24 liutoho 1994 roku «Pro status Avtonomnoi Respubliky Krym vidpovidno do diiuchoi Konstytutsii ta zakonodavstva Ukrainy» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4006-12#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

126. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №91/95-VR vid 17 bereznia 1995 roku Pro vykonannia postanov Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro zupynennia dii Zakonu Respubliky Krym «Pro vidnovlennia konstytutsiinykh osnov derzhavnosti Respubliky Krym», «Pro polityko-pravovu sytuatsiiu v Avtonomnii Respublitsi Krym» ta «Pro vykonannia Postanovy Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro polityko-pravovu sytuatsiiu v Avtonomnii Respub-

litsi Krym» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/91/95-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.03.2023).

127. Postanova Prezydii VR RRFSSR zasidannia prezydii Verkhovnoi Rady RRFSSR vid 5 liutoho 1954 roku URL: https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%97_%D0%92%D0%B5%D1%80%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B8_%D0%A0%D0%A0%D0%A4%D0%A1%D0%A0_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D1%87%D1%83_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83_%D0%B4%D0%BE_%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%A0_%D0%B2%D1%96%D0%B4_5_%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BE%D0%B3%D0%BE_1954_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83 (data zvernennia: 29.03.2023).

128. Potuzhni vybukhy na aviabazi RF u Krymu: stalo vidomo, skilky znyscheno litakiv u Novofedorivtsi URL: <https://www.unian.ua/war/vibuhi-v-sakah-stalo-vidomo-skilki-znishcheno-vorozhiv-litakiv-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11935887.html> (data zvernennia: 10.08.2022).

129. Prykhovuiut velyki vtraty: u Krymu okupanty tsilodobovo spaluiut trupy URL: <https://tsn.ua/ato/prihovuyut-veliki-vtrati-u-krimu-okupanti-cilodobovo-spalyuyut-trupi-2265460.html?fbclid=IwAR1zlpjKd503dNBDIJ7uy4HbesBcYhW3UyHwwiSWu4SOci-Nt153Sk8HbY> (data zvernennia: 15.02.2023).

130. Problemy z elektrykoiu v Krymu budut shche 4-5 rokov, – Honchar URL: https://ukr.lb.ua/news/2016/05/26/336109_problemi_z_elektrikoyu_krimu_budut.html (data zvernennia: 14.03.2017).

131. Probna viina. 15 rokov tomu Rosiia sprobuvala zakhopyty ukraïnskyi ostriv Tuzla URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/probna-vijna-15-rokiv-tomu-rosija-sprobuvala-zakhopiti-ukrajinskij-ostriv-tuzla-2496372.html> (data zvernennia: 30.03.2023).

132. Protokol №49 zasidannia prezydii tsentralnoho komitetu KPRS vid 25 sichnia 1954 roku URL: https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB_%E2%84%96_49_%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%97_%D0%A6%D0%9A_%D0%9A%D0%9F%D0%A0%D0%A1_%D0%B2%D1%96%D0%B4_25_%D1%81%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%8F_1954_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83 (data zvernennia: 29.03.2023).

133. Putin pryikhav do Krymu – roszMI URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/03/18/7394049/> (data zvernennia: 29.03.2023).

134. Rik viiny: shcho vidbuvalos 24 liutoho na Khersonshchyni y chomu oblast rosiiski okupanty zakhopyly tak shvydko URL: <https://suspilne.media/362646-rik-vijni-so-vidbuvalos-24-lutogo-na->

hersonsini-j-comu-oblast-rosijski-okupanti-zahopilitak-svidko/ (data zvernennia: 29.03.2023).

135. Rozghliadatumtsia yak napad na Rosiiu»: posol RF u SShA pryhrozyv naslidkamy «blahoslovennia» udariv po Krymu URL: <https://espresso.tv/rozglyadatumtsya-yak-napad-na-rosiyu-posol-rf-u-ssha-prigroziv-naslidkami-blagoslovennya-udariv-pokrimu> (data zvernennia: 22.05.2023).

136. Rosiiska armiiia okupuvala chastynu Kheronskoi oblasti – KhODA URL: <https://www.dw.com/uk/rosiiska-armiia-okupuvala-chastynu-kheronskoi-oblasti-ukrainy-khoda/a-60903338> (data zvernennia: 29.03.2023).

137. Rosiiski viiska posylyly blokuvannia ukrain-skykh viiskovykh u Krymu URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25287143.html> (data zvernennia: 30.03.2023).

138. Rosiiski okupanty planuiut zapustyty poromy z Krymu dlia vyvezennia liudei i tekhniky, – Chubarov URL: <https://espresso.tv/rosiyski-okupanti-planuyut-zapustiti-poromi-z-krimu-dlya-vivezennya-lyudey-i-tekhniki-chubarov> (data zvernennia: 30.04.2023).

139. Rosiiski okupanty shukaiut shliakhy dlia vtechi z aneksovanoho Krymu – Humeniuk URL: https://tsn.ua/ukrayina/rosiyski-okupanti-shukayut-shlyahi-dlya-vtechi-z-aneksovanogo-krimu-gumenyuk-2332954.html?fbclid=IwAR3kB1WG8qmktiv5b8XLLqK1OVMYJRmUjEKXSJp6_9vyIqtBAww_GXE1UKg (data zvernennia: 20.05.2023).

140. Rosiiski ofitseri vyhadaly «skhemu» iz vtecheiu z Krymu: Humeniuk rozpovila pro nastroi na pivostrovi URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/rosijski-ofitseri-vigadali-shemu-iz-vtecheyu-z-krimu-gumenyuk-rozpovila-pro-nastroi-na-pivostrovi.htm> (data zvernennia: 01.05.2023).

141. Rosiian z Krymu vydvoriatymut kozhnoho individualno, a ne kolektyvno – Tasheva URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/4/7400654/> (data zvernennia: 06.05.2023).

142. Rosiiani pozbuvaitsia nerukhomosti v Krymu. Yak ukraintsiam povernuty sobi zhytlo pislia deokupatsii? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/7/694693/> (data zvernennia: 17.02.2023).

143. Serhichuk V. Ukrainskyi Krym. Kyiv. Ukrain-ska vydavnycha spilka. 304 s.

144. Skilky koshtuvav Rosii Krymskyi mist: istoriia, budivnytstvo, fakty URL: <https://web.archive.org/web/20210518111207/https://biz.nv.ua/ukr/publications/skilki-koshtuvav-rosiji-krimskij-mist-2469958.html> (data zvernennia: 31.03.2023).

145. Smolii V. Krym vid antychnosti do sohoden-nia: Istorychni studii / Red. kol.: Smolii V. (vidp. red.), Bachynska O., Boriak H., Vermenych Ya., Hurzhii O., Danylenko V. (zast. vidp. red.), Krupyna V., Kulchytskyi S., Lysenko O., Lytvyn V., Matiakh V. (vidp. sekr.), Reient O., Rublov O., Chukhlib T. (zast. vidp. red.), Shvydkyi V. (vidp. sekr.), Yakubova L. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. Kyiv: Instytut istorii Ukrainy, 2014. 707 s.

146. Sovet Federatsyy razreshyl Putynu vvesty voiska na Ukrainu URL: <https://www.interfax.ru/russia/362043> (data zvernennia: 25.10.2018).

147. Suputnykovi znimky pokazaly novi okopy na pivnochi Krymu (foto) URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-suputnykovi-photo-krym/32347692.html> (data zvernennia: 05.07.2023).

148. U ahrariiv Khersonshchyny vidbyrauiut do 70% vyroshchenoi produktsii URL: <https://super-agronom.com/news/15487-u-agrariyiv-hersonschini-vidbirayut-do-70-viroschenoyi-produktsiyi> (data zvernennia: 29.03.2023).

149. U Krym nikhto ne yide: pliazhi stoiat porozhni, a vlasnyky hoteliv vystavliaiut nerukhomist na prodazh URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/society/u-krim-nikhto-ne-ide-plyazhi-stoyat-porozhni-a-vlasniki-goteliv-vistavlyayut-ih-na-prodazh.htm?fbclid=IwAR34A7asoINJvjg8LrpXCOOFxruyr8Ll94DQxazYdYnFwIDISes8aB1w5bk> (data zvernennia: 18.06.2023).

150. U Krymu vzhe pochaly «sviatkuvaty»: v Yalti, Alupsi, Haspri i Parteniti chuly potuzhni vybukhy URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/u-krimu-vzhe-pochali-svyatkuvati-v-yalti-alupsi-gaspri-i-parteniti-chuli-potuzhni-vibuhi.htm?_ga=2.80211031.1768731188.1664081711-473644548.1621444020&_gl=1*1rqlp9l*_ga*NDczNjQ0NTQ4LjE2MjE0NDQwMjA.*_ga_JBX3X27G7H*MTY2NDU0ODcwNy4xNTcxLjEuMTY2NDU2MjU2NS40Ni4wLjA&fbclid=IwAR1oTFwRy9rbjx3062851MIGfK286tKVhcsRkyhwSYjRPFTB4pUvFs c88w (data zvernennia: 30.09.2022).

151. U Krymu vzhe pochalsia problemy z vodoiu pislia pidryvu Kakhovskoi HES URL: <https://tsn.ua/ato/u-krimu-vzhe-pochalsiya-problemi-z-vodoyu-pislya-pidryvu-kahovskoyi-ges-2344339.html> (data zvernennia: 06.06.2023).

152. U Krymu viiskovi RF zatopyly BPK «Ochakiv» na vkhodi v bukhtu Donuzlav, – Minoborony Ukrainy URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/v-krymu-voennye-rf-zatopili-bpk-ochakov-navhode-v-bukhtu-06032014100300> (data zvernennia: 30.03.2023).

153. U Krymu zнову «bavovna»: tsoho razu v raioni aviabazy URL: <https://krym.depo.ua/ukr/krym/u-krimu-znovu-bavovna-tsogo-razu-v-rayoni-aviabazi-202303291447116> (data zvernennia: 31.03.2023).

154. U Krymu i na Khersonshchyni okupantiv hospitalizuiut z pidozroi na kholeru: partyzany rozpovily podrobytsi URL: https://war.obozrevatel.com/ukr/u-krimu-i-na-hersonschini-okupantiv-gospitalizuyut-z-pidozroyu-na-holeru-partyzani-rozpovili-podrobitsi.htm?fbclid=IwAR2i35G1G4hexp0vrV0LJU0ylbMMmzNiAPxWXm3n7I5U_1_PHB_N2FMm7U (data zvernennia: 19.06.2023).

155. U Krymu panika, poromiv nemaie: Denysenko pro naslidky vybukhu na Krymskomu mostu URL: <https://fakty.com.ua/ua/videos/u-krymu-panika-poromiv-nemaye-denysenko-pro-naslidky-vybuha-na-krymskomu-mostu/> (data zvernennia: 31.03.2023).

156. U Krymu panika: okupanty na svoii shkuri diznalisia, shcho take vyttia syren ta strakh URL: <https://war.obozrevatel.com/ukr/u-krimu-panika-okupanti-na-svoij-shkuri-diznalisya-scho-take-vittya-syren-ta-strah.htm> (data zvernennia: 10.08.2022).

157. U Krymu robliat zapasy yizhi ta vody na vy-padok izoliatsii pivostrova – TsNS URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/05/5/7400863/> (data zvernennia: 06.05.2023).
158. U Krymu rozshyriuut kladovyshcha dlia maibutnikh pokhovan viiskovykh URL: <https://sportal.info/ua/news/v-krymu-rasshiryaiut-kladbishcha-dlya-voennykh/> (data zvernennia: 01.04.2023).
159. U Melitopoli okupanty sprovokovali shalenu paniku na v'izdi do Krymu: foto URL: https://tsn.ua/ukrayina/u-melitopoli-okupanti-sprovokovali-shalenu-paniku-na-v-yizdi-do-krymu-foto-2322709.html?fbclid=IwAR0-oFEIZkbBuIQPXIO4oHuadzC_w7mKOZ7V8w1B1yUtQFtiLt71suaX2Gg (data zvernennia: 07.05.2023).
160. U RF namahalys zakhysty Krymskyi mist nepratsiuiuchymy kompleksamy REB za 5 mln dolariv URL: https://defence-ua.com/people_and_company/u_rf_namagalis_zahistiti_krimskij_mist_nepratsujuchimi_kompleksami_reb_za_5_mln_dolariv-11130.html (data zvernennia: 31.03.2023).
161. U RF ne znaishlosia bazhaiuchoho buduvaty zaliznytsiu do Krymu URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/12/26/7130925/> (data zvernennia: 31.03.2023).
162. U RF poiasnyly vybukhy na aerodromi v Krymu «porushenniam pozhezhnoi bezpeky» URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/08/9/7362554/> (data zvernennia: 10.08.2022).
163. U Skadovsku ta Henichesku fiksuiut oznaky kholery, ale vaktsynuiut lyshe kolaborantiv, – Henshtab URL: <https://novynarnia.com/2023/07/05/u-skadovsku-ta-genichesku/> (data zvernennia: 10.08.2022).
164. U SShA ye rozviddani, yaki vkazuiut na pry-chetnist rosiian do pidryvu Kakhovskoi HES – NBC URL: <https://tsn.ua/ukrayina/u-ssha-yerozviddani-yaki-vkazuyut-na-prichetnist-rosiyan-do-pitryvu-kahovskoyi-ges-nbc-2344912.html> (data zvernennia: 06.06.2023).
165. Uhoda mizh Ukrainoiu i Rosiiskoiu Federatsiieiu pro status ta umovy перебування Chornomorskoho flotu Rosiiskoi Federatsii na terytorii Ukrainy vid 28.05.1997 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_076#Text (data zvernennia: 30.03.2023).
166. Uhoda mizh Ukrainoiu ta Rosiiskoiu Federatsiieiu z pytan перебування Chornomorskoho flotu Rosiiskoi Federatsii na terytorii Ukrainy vid 21.04.2010 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_359#Text (data zvernennia: 29.03.2023).
167. Ukraina hotuietsia skasuvaty pidstupnu uhodu pro rozmishchennia Chornomorskoho flotu Rosii u Krymu URL: https://24tv.ua/harkivski-ugodi-narodni-deputati-hochut-viznati-yih-nekonstitutsiynimi_n2286438?fbclid=IwAR3e_VAVmUILB4crJKT7O-ch1BuV7rUpuHiGe7xgeW0k9vPBZUtp6lvQs (data zvernennia: 02.04.2022).
168. Ukraina hotuietsia skasuvaty uhodu pro rozmishchennia Chornomorskoho flotu RF u Krymu URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/ukraina-gotuetsya-skasuvati-ugodu-pro-rozmishchennya-chornomorskogo-flotu-rf-u-krymu.htm> (data zvernennia: 02.04.2022).
169. Ukraina ne postupytsia Krymom ta Donbasom zarady pryypynennia vohniu, – Kuleba URL: https://24tv.ua/ukrayina-ne-postupytsya-krimom-donbasom-zaradi-privipinennya-vognyu_n1980956 (data zvernennia: 16.05.2022).
170. Kharkivski uhody: v chomu sut dokumenta i yak za noho holosuvaly v Radi VI sklykannia URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/15/info-grafika/bezpeka/xarkivski-uhody-chomu-sut-dokumenta-yak-noho-holosuvaly-radi-vi-sklykannya> (data zvernennia: 01.04.2023).
171. Tse ekotsyd: u Zelenskoho pokazaly shokui-uche video pislia pidryvu Kakhovskoi HES URL: https://24tv.ua/tse-ekotsid-zelenskogo-pokazali-shokuyuche-video-pislya-pidryvu_n2328733 (data zvernennia: 06.06.2023).
172. Tsei den v istorii. Aneksiia Krymu URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0318M/> (data zvernennia: 19.02.2023).
173. Tseremoniya podpysanyia zakonov o pry-natyty Kryma y Sevastopolia v sostav Rossyy URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/20626> (data zvernennia: 25.01.2019).
174. Tsiny na nerukhomist v Krymu obvaly-lysia pislia «bavovny» URL: <https://mind.ua/news/20251745-cini-na-neruhomist-v-krymu-obvalili-sya-pislya-bavovni> (data zvernennia: 17.02.2023).
175. Cherez problemy z vodoiu liudy yidut iz Krymu». Chy vystachyt krymchanam vody u 2022 rotsi? URL: <https://ua.krymr.com/a/krym-problema-vody-v-2022-rotsi/31636369.html> (data zvernennia: 29.03.2023).
176. Chy zavadyt ukrainskomu kontrnastupu pidryv Kakhovskoi HES: vidpovid Danilova URL: <https://tsn.ua/ato/chi-zavadit-ukrayinskomu-kontrnastupu-pidriv-kahovskoyi-ges-vidpovid-danilova-2344945.html?fbclid=IwAR1ueRFrendhsJCZ-tuVri79acd05dCais9tn2i6iUwRdPIIP3w8oykoPw> (data zvernennia: 06.06.2023).
177. Chomu natsionalno-terytorialna avtonomi-ia krymskotatarskoho narodu u skladi Ukrainy ye nahalnoiu zaraz? URL: <https://hromadske.radio/podcasts/603-700-km/chomu-natsional-no-terytorial-na-avtonomiia-kryms-kotatars-koho-narodu-u-skladi-ukrainy-ie-nahal-noiu-zaraz> (data zvernennia: 09.05.2023).
178. Chumak V.A. Ukraina i Krym: spilnist isto-rychnoi doli: monohrafia / Chumak V.A. Vyd. 2-he, pererobl. y dopovn. K.: VPTs AMU, 2013. 180 s.
179. Shtokaliuk D. Z. Rukopys rozkazhe pro li-udynu duzhe bahato / Dmytro Shtokaliuk. Ternopil: FOP Osadtsa Yu. V., 2023. 920 s.
180. Shchos namichaietsia? Krymskyi mist ne-spodivano zakryly dlia rukhu (foto, video) (onovleno) URL: <https://telegraf.com.ua/ukr/mestnyiy/2023-05-06/5790082-shchos-namichaetsya-krimskiy-mist-nespodivano-zakryli-dlya-rukhu-foto-video> (data zvernennia: 06.05.2023).
181. Yak vtrachaly Krym – khronolohiia podii URL: https://24tv.ua/yak_vtrachali_krim_hronologiya_podiy_n485964 (data zvernennia: 30.03.2017).
182. Yak Ukraina vidbudovuvala Krym pis-lia viiny i deportatsii URL: <https://www.istpravda.com.ua/doc/news?id=101700-ukr-2017-04-13>

com.ua/articles/4d61ab91438ae/ (data zvernennia: 30.03.2017).

183. VIP-vidpochynok u Krymu. Yakym bude kurortnyi sezon, koly znyshchat kliuchovi mosty, porty y aeroporty URL: <https://health.telegraf.com.ua/ukr/statti/2023-05-21/5792129-vip-vidpochinok-u-krimu-yakim-bude-kurortniy-sezon-koli-znishchat-klyuchovi-mosti-porti-y-aerporti> (data zvernennia: 22.05.2023).

184. 5 rokiv i do \$1 mlrd: na misti zruinovanoi Kakhovskoi HES khochut pobuduvaty novu stantsiiu URL: https://news.lviv-company.in.ua/5-rokiv-i-do-1-mlrd-na-misci-zrujnovano%d1%97-kaxovsko%d1%97-ges-xochut-pobuduvati-novu-stanciyu.html?fbclid=IwAR1fYIs9Kw0E38fOzLCn_SJvH51-RVMkyI-SYg0gq3gtyIq-XJKogRrdAq5g (data zvernennia: 06.06.2023).

185. 17 sichnia 2010 roku – prezydentski perehony, v yakikh peremih V. Yanukovykh URL: <https://c4u.org.ua/17-sichnia-2010-roku-prezydentski-perehony-v-iakikh-peremih-v-ianukovykh/> (data zvernennia: 01.04.2023).

186. 69 rokiv tomu do skladu URSR peredaly Krym, zruinovanyi viinoiu i spustoshenyi deportatsiiny. Zghaduiemo, yak vidnovliuvaly zhyttia pivostrova i rozvinchuiemo mif pro «podarunok Khrushchova» – v arkhivnykh foto URL: <https://babel.ua/texts/59594-67-rokiv-tomu-do-skladu-ursr-peredali-krim-zruynovaniy-viynoyu-i-spustosheniy-deportaciyami-zgaduyemo-yak-vidnovlyuvali-zhittya-pivostrova-i-rozvinchuyemo-mif-pro-podarunok-hrushchova-v-arhivnih-foto> (data zvernennia: 29.03.2023).

187. Ukraine Crisis: World Leaders React to Unfolding Disaster in Crimea URL: <https://web.archive.org/web/20180922174940/https://www.ibtimes.co.uk/ukraine-crisis-world-leaders-react-unfolding-crisis-crimea-1438553> (data zvernennia: 31.03.2023).